Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2026)0147

Kommissionens rättsstatsrapport 2025

Europaparlamentets resolution av den 29 april 2026 om kommissionens rättsstatsrapport 2025 (2025/2239(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), särskilt artiklarna 2, 3.1, 3.3 andra stycket, 4.3, 5, 6, 7, 11, 19 och 49,

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), särskilt de artiklar som handlar om att respektera, skydda och främja demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i unionen, däribland artiklarna 70, 258, 259, 260, 263, 265 och 267,

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*),

– med beaktande av rättspraxis från Europeiska unionens domstol (*domstolen*),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 8 juli 2025 *2025 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i EU* (COM(2025)0900) och dess bilaga med rekommendationer till medlemsstaterna,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten[1] (villkorlighetsförordningen),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en

[1] EUT L 433 I, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik[2] (förordningen om gemensamma bestämmelser),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2024/2509 av den 23 september 2024 om finansiella regler för unionens allmänna budget[3] (budgetförordningen), särskilt artikel 6.3,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/692 av den 28 april 2021 om inrättande av programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1381/2013 och rådets förordning (EU) nr 390/2014[4],

– med beaktande av kommissionens paket med förslag till flerårig budgetram 2028–2034,

– med beaktande av FN:s instrument för skydd av de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, däribland den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, förklaringen om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter, rekommendationerna från FN:s forum för minoritetsfrågor och rekommendationerna och rapporterna från FN:s allmänna återkommande utvärdering samt rättspraxis från FN:s konventionsorgan och de särskilda förfarandena vid FN:s råd för mänskliga rättigheter,

– med beaktande av FN:s principer för nationella institutioners status (*Parisprinciperna*), antagna genom FN:s generalförsamlings resolution 48/134 av den 20 december 1993,

– med beaktande av FN:s förklaring om människorättsförsvarare som antogs 1998 och EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare som antogs i juni 2004,

---

2 EUT L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.

3 EUT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

4 EUT L 156, 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

– med beaktande av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, den europeiska sociala stadgan, rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (*Europadomstolen*) och Europeiska kommittén för sociala rättigheter samt konventionerna, rekommendationerna, resolutionerna och rapporterna från Europarådets parlamentariska församling, ministerkommitté, kommissarie för mänskliga rättigheter, Europarådets kommission mot rasism och intolerans, styrkommitté för antidiskriminering, mångfald och integration, Venedigkommission samt Europarådets övriga organ,

– med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet,

– med beaktande av Europarådets europeiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter,

– med beaktande av den 34:e allmänna rapporten om verksamheten 2024 från Europarådets europeiska kommitté till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,

– med beaktande av den 25:e allmänna verksamhetsrapporten (2024) från Europarådets grupp av stater mot korruption,

– med beaktande av samförståndsavtalet mellan Europarådet och Europeiska unionen av den 23 maj 2007 och rådets slutsatser av den 17 december 2024 om EU:s prioriteringar för samarbetet med Europarådet 2025–2026,

– med beaktande av Europarådets konvention om skydd av advokatyrket, som antogs den 12 mars 2025 och öppnades för undertecknande den 13 maj 2025,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/343 av den 9 mars 2016 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden[5],

– med beaktande av sin resolution av den 25 oktober 2016 med rekommendationer till kommissionen om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[6],

– med beaktande av kommissionens förslag av den 20 december 2017 till rådets beslut om fastslående av att det finns en klar risk för att

---

5 EUT L 65, 11.3.2016, s. 1, http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj.
6 EUT C 215, 19.6.2018, s. 162.

Republiken Polen allvarligt åsidosätter rättsstatsprincipen (COM(2017)0835), utfärdat i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget,

– med beaktande av sin resolution av den 7 februari 2018 om skydd och icke-diskriminering av minoriteter i EU:s medlemsstater[7],

– med beaktande av sin resolution av den 1 mars 2018 om kommissionens beslut att aktivera artikel 7.1 i EU-fördraget i fråga om situationen i Polen[8],

– med beaktande av sin resolution av den 19 april 2018 om behovet av att inrätta ett instrument för europeiska värden till stöd för civilsamhällesorganisationer som på lokal och nationell nivå främjar grundläggande värden inom Europeiska unionen[9],

– med beaktande av sin resolution av den 12 september 2018 om ett förslag med en begäran till rådet att enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden[10],

– med beaktande av sin resolution av den 13 november 2018 om minimistandarder för minoriteter i EU[11],

– med beaktande av sin resolution av den 14 november 2018 om behovet av en övergripande EU-mekanism för skydd av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[12],

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 3 april 2019, *Att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom unionen – Läget idag och vägar framåt* (COM(2019)0163),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 17 juli 2019, *Att stärka rättsstatsprincipen inom unionen – En åtgärdsplan* (COM(2019)0343),

– med beaktande av sin resolution av den 7 oktober 2020 om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[13],

– med beaktande av sin resolution av den 13 november 2020 om covid-19-åtgärdernas inverkan på demokratin, rättsstaten och de grundläggande rättigheterna[14],

---

7 EUT C 463, 21.12.2018, s. 21.
8 EUT C 129, 5.4.2019, s. 13.
9 EUT C 390, 18.11.2019, s. 117.
10 EUT C 433, 23.12.2019, s. 66.
11 EUT C 363, 28.10.2020, s. 13.
12 EUT C 363, 28.10.2020, s. 45.
13 EUT C 395, 29.9.2021, s. 2.
14 EUT C 415, 13.10.2021, s. 36.

– med beaktande av sin resolution av den 17 december 2020 om det europeiska medborgarinitiativet ”Minority SafePack – en miljon underskrifter för mångfald i Europa”[15],

– med beaktande av sin resolution av den 11 mars 2021 om förklaringen om EU som en frihetszon för hbtqi-personer[16],

– med beaktande av sin resolution av den 10 juni 2021 om rättsstatssituationen i EU och tillämpning av förordning (EU, Euratom) 2020/2092 om villkorlighet[17],

– med beaktande av sin resolution av den 24 juni 2021 om 2020 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[18],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av korruption, om ersättande av rådets rambeslut 2003/568/RIF och konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i och om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371,

– med beaktande av sin resolution av den 8 juli 2021 om utarbetande av riktlinjer för tillämpningen av den generella villkorlighetsordningen för skydd av unionsbudgeten[19],

– med beaktande av sin resolution av den 16 september 2021 med rekommendationer till kommissionen om att fastställa könsrelaterat våld som ett nytt brottsområde förtecknat i artikel 83.1 i EUF-fördraget[20],

– med beaktande av sin resolution av den 11 november 2021 om stärkande av demokratin och mediernas frihet och mångfald i EU: otillbörlig användning av civil- och straffrättsliga åtgärder för att tysta journalister, icke-statliga organisationer och det civila samhället[21],

– med beaktande av sin resolution av den 15 december 2021 om utvärdering av förebyggande åtgärder mot korruption, oriktiga utgifter och missbruk av EU-medel och nationella medel i samband med medel för nödåtgärder och krisrelaterade utgiftsområden[22],

---

15 EUT C 445, 29.10.2021, s. 70.
16 EUT C 474, 24.11.2021, s. 140.
17 EUT C 67, 8.2.2022, s. 86.
18 EUT C 81, 18.2.2022, s. 27.
19 EUT C 99, 1.3.2022, s. 146.
20 EUT C 117, 11.3.2022, s. 88.
21 EUT C 205, 20.5.2022, s. 2.
22 EUT C 251, 30.6.2022, s. 48.

– med beaktande av sin resolution av den 8 mars 2022 om det krympande utrymmet för det civila samhället i Europa[23],

– med beaktande av sin resolution av den 10 mars 2022 om rättsstatsprincipen och konsekvenserna av EU-domstolens dom[24],

– med beaktande av sin resolution av den 19 maj 2022 om 2021 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[25],

– med beaktande av sin resolution av den 9 juni 2022 om rättsstatsprincipen och det potentiella godkännandet av Polens nationella återhämtningsplan[26],

– med beaktande av sin resolution av den 15 september 2022 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2020 och 2021[27],

– med beaktande av sin resolution av den 15 september 2022 om förslaget till rådets beslut om att enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden[28],

– med beaktande av sin resolution av den 20 oktober 2022 om ökande hatbrott mot hbtqi-personer i Europa i ljuset av det homofobiska mordet nyligen i Slovakien[29],

– med beaktande av sin resolution av den 10 november 2022 om rättvisa oavsett ras, icke-diskriminering och antirasism i EU[30],

– med beaktande av sin resolution av den 24 november 2022 om bedömning av Ungerns efterlevnad av de rättsstatliga villkoren enligt villkorlighetsförordningen och läget beträffande Ungerns återhämtnings- och resiliensplan[31],

– med beaktande av sin resolution av den 30 mars 2023 om 2022 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i EU[32],

---

23 EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.
24 EUT C 347, 9.9.2022, s. 168.
25 EUT C 479, 16.12.2022, s. 18.
26 EUT C 493, 27.12.2022, s. 108.
27 EUT C 125, 5.4.2023, s. 80.
28 EUT C 125, 5.4.2023, s. 463.
29 EUT C 149, 28.4.2023, s. 22.
30 EUT C 161, 5.5.2023, s. 10.
31 EUT C 167, 11.5.2023, s. 74.
32 EUT C 341, 27.9.2023, s. 2.

– med beaktande av sin resolution av den 18 april 2023 om de interinstitutionella förbindelserna mellan EU och Europarådet[33],

– med beaktande av sin resolution av den 1 juni 2023 om åsidosättanden av rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna i Ungern och frysta EU-medel[34],

– med beaktande av rapporten från parlamentets undersökningskommitté för utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram (PEGA) samt av sin rekommendation av den 15 juni 2023 till rådet och kommissionen efter undersökningen av påstådda överträdelser och missförhållanden vid tillämpningen av unionsrätten i fråga om användningen av Pegasus och liknande spionprogram[35],

– med beaktande av sin resolution av den 11 juli 2023 om vallagen, undersökningskommittén och rättsstatsprincipen i Polen[36],

– med beaktande av det gemensamma meddelandet av den 6 december 2023 från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, *Inget rum för hat: ett Europa enat mot hat* (JOIN(2023)0051),

– med beaktande av sin resolution av den 18 januari 2024 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2022 och 2023[37],

– med beaktande av sin resolution av den 18 januari 2024 om utökande av förteckningen över EU-brott till hatpropaganda och hatbrott[38],

– med beaktande av sin resolution av den 28 februari 2024 om 2023 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[39],

---

33 EUT C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
34 EUT C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
35 EUT C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
36 EUT C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
37 EUT C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
38 EUT C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
39 EUT C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.

– med beaktande av sin resolution av den 29 februari 2024 om fördjupad integration i EU inför framtida utvidgningar[40],

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning)[41],

– med beaktande av sin resolution av den 24 april 2024 om de pågående utfrågningarna inom ramen för artikel 7.1 i EU-fördraget angående Ungern för att stärka rättsstaten och konsekvenserna för budgeten[42],

– med beaktande av avslutandet av förfarandet enligt artikel 7.1 i EU-fördraget avseende Polen, som kommissionen tillkännagav den 29 maj 2024, på grund av de åtgärder Polen vidtagit för att återställa efterlevnaden av EU:s rättsstatsnormer,

– med beaktande av Europeiska rådets slutsatser av den 27 juni 2024, inbegripet en färdplan för det framtida arbetet med interna reformer,

– med beaktande av EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020–2024 (JOIN(2020)0005), förlängd till 2027,

– med beaktande av kommissionens rapport av den 10 oktober 2024, *Finansiering för att främja, skydda och upprätthålla de grundläggande rättigheterna – Årsrapport för 2024 om tillämpningen av EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna* (COM(2024)0456),

– med beaktande av sin resolution av den 7 maj 2025 om en uppdaterad långtidsbudget för unionen i en värld i förändring[43],

– med beaktande av kommissionens förslag av den 16 juli 2025 till rådets förordning om den fleråriga budgetramen 2028–2034 (COM(2025)0571),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 8 oktober 2025, *En jämlikhetsunion: jämlikhetsstrategin för hbtqi+-personer 2026–2030*,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 4 november 2025, *2025 års meddelande om EU:s utvidgningspolitik*

---

40 EUT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

41 EUT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

42 EUT C, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.

43 Antagna texter, P10_TA(2025)0090.

(COM(2025)0690), och de åtföljande arbetsdokumenten från kommissionens avdelningar (utvidgningspaketet av den 4 november 2025),

– med beaktande av det gemensamma meddelandet från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik av den 12 november 2025, *Europeiskt demokratiförsvar: att främja starka och motståndskraftiga demokratier* (JOIN(2025)0791),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 12 november 2025, *EU:s strategi för civilsamhället* (COM(2025)0790),

– med beaktande av sin resolution av den 25 november 2025 om förslaget till rådets beslut enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden[44],

– med beaktande av sin resolution av den 18 december 2025 om genomförandet av villkorlighetsordningen för rättsstaten[45],

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 20 januari 2026, *En jämlikhetsunion: strategin mot rasism 2026–2030* (COM(2026)0012),

– med beaktande av Europeiska revisionsrättens särskilda rapporter av den 17 december 2024 om efterlevnaden av EU-rätten (28/2024), av den 22 februari 2024 om rättsstatsprincipen i EU (03/2024) och av den 10 januari 2022 om EU-stöd för rättsstaten på västra Balkan (01/2022), av dess översikt av den 28 februari 2024 om kommissionens rapportering om rättsstatsprincipen (02/2024) och av den särskilda rapporten om insynen i EU-finansiering som beviljas icke-statliga organisationer (11/2025) och av deras respektive rekommendationer,

– med beaktande av de politiska riktlinjerna för nästa Europeiska kommission 2024−2029 som presenterades för parlamentet den 18 juli 2024 av Ursula von der Leyen, dåvarande kandidat till befattningen som kommissionens ordförande, av det tal om tillståndet i unionen som kommissionens ordförande höll den 10 september 2025 i Europaparlamentet samt av kommissionens meddelande avseende 2026 av den 21 oktober 2025, *Kommissionens arbetsprogram 2026* (COM(2025)0870),

– med beaktande av Eurobarometer-undersökningarna från 2024 och 2025,

---

44 Antagna texter, P10_TA(2025)0283.
45 Antagna texter, P10_TA(2025)0343.

– med beaktande av resultaten från undersökningen Flash Eurobarometer 569 i September 2025, om EU:s utmaningar och prioriteringar,

– med beaktande av rapporter, undersökningar och yttranden från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA),

– med beaktande av underlaget från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter till kommissionen i samband med utarbetandet av rättsstatsrapporten för 2025,

– med beaktande av Europeiska regionkommitténs yttrande av den 2 april 2025, *Det lokala och regionala perspektivet i genomförandet av rättsstatsprincipen i Europeiska unionen*,

– med beaktande av rapporten från Democracy Institute – Rule of Law Clinic vid Centraleuropeiska universitetet (CEU), *Rule of Law beyond the EU Member States: Assessing the Union's Performance 2025*,

– med beaktande av den studie som begärts av parlamentets budgetutskott, *The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context*[46],

– med beaktande av sina resolutioner om åsidosättande av demokratin, rättsstatligheten och de grundläggande rättigheterna i medlemsstaterna,

– med beaktande av återkopplingsrapporter, uppdragsrapporter, skriftliga frågor och svar från gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[47],

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandena från utskottet för rättsliga frågor och budgetutskottet och yttrandet från underutskottet för mänskliga rättigheter,

---

46 Rubio, E. m.fl, *The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context*, Europaparlamentet, generaldirektoratet för intern politik, utredningsavdelningen för budgetfrågor, april 2023.

47 För all övervakningsverksamhet från gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, se (för den senaste valperioden) https://www.europarl.europa.eu/committees/sv/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662 och (för innevarande valperiod) https://www.europarl.europa.eu/committees/sv/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884.

– med beaktande av betänkandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (A10-0091/2026), och av följande skäl:

A. EU ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter, vilka anges i artikel 2 i EU-fördraget och återspeglas i stadgan och fastslås i internationella människorättsfördrag. Stadgan utgör en del av EU:s primärrätt. Dessa värden ska vara gemensamma för samtliga medlemsstater och bör konsekvent upprätthållas och aktivt främjas av EU och av var och en av medlemsstaterna i all politik, både internt och externt. Medlemsstaterna bör se till att det inte sker någon tillbakagång i skyddet av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget. Varje form av undergrävande av dessa värden utgör ett systemhot mot rättigheterna och friheterna för de människor som är bosatta i EU.

B. I artikel 49 i EU-fördraget föreskrivs att varje europeisk stat som ansöker om medlemskap i EU måste respektera och åta sig att främja de värden som avses i artikel 2 i EU-fördraget. Anslutning måste förbli en strikt meritbaserad process som har sin grund i efterlevnad av anslutningskriterierna, särskilt de som rör demokrati, rättsstatlighet och mänskliga rättigheter. Enligt anslutningskriterierna får dessa principer inte åsidosättas eller omtolkas efter anslutningen. Denna efterlevnad kräver också en gradvis anpassning till EU:s politik och ståndpunkter, inbegripet den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och i synnerhet dess människorättsbaserade strategi.

C. Rättsstaten, grundläggande rättigheter, demokratiska institutioners funktion, reform av offentliga förvaltning och de ekonomiska kriterierna är hörnstenarna i EU:s anslutningsprocess. Det är avgörande att genomföra trovärdiga reformer och göra bestående framsteg på dessa områden för att säkerställa likhet inför lagen och att de grundläggande rättigheterna kan utövas i praktiken.

D. I enlighet med Europeiska rådets slutsatser av den 27 juni 2024 bör interna reformer genomföras parallellt med utvidgningsprocessen för att säkerställa att EU:s politik är rustad för framtiden.

E. Situationen för personer som tillhör minoriteter bör regelbundet övervakas och återspeglas i rättsstatsrapporten.

F. Inom ramen för sina befogenheter bör EU upprätthålla och aktivt skydda de sociala och grundläggande rättigheter som unionen bygger på. De ihållande bristerna i skyddet av ekonomiska och sociala rättigheter, däribland rätten till rättvisa arbetsvillkor, social trygghet och socialt skydd, tillgång till hälso- och sjukvård och utbildning, stöd för tillgång till lämpliga bostäder samt principen om

icke-diskriminering, måste betraktas som ett allvarligt hot mot de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

G. Under 2025 ställdes EU inför allvarliga utmaningar och demokratisk tillbakagång i medlemsstaterna när det gäller skyddet av rättsstatligheten, demokratin och de grundläggande rättigheterna, som alla är nära sammankopplade med varandra. I 2025 års rättsstatsrapport identifieras strukturella svagheter i rättssystemen, i tillämpningen av korruptionsbekämpning, i den offentliga förvaltningen, i mediestyrningen samt i kontroller och motvikter, samtidigt som den positiva utvecklingen i flera medlemsstater bekräftas och det visas att den årliga rättsstatscykeln fortsätter att uppmuntra och stödja framsteg.

H. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter betonar i sin rapport om grundläggande rättigheter 2025[48] att geopolitiska förändringar och utvecklingen både inom lagstiftningen och i samhället har satt press på de grundläggande rättigheterna i EU, och att en splittrande identitetspolitik har bidragit till ökad rasism och hatkänslor vilket har påverkat människor med olika etniska bakgrunder och religiösa samfund negativt. I rapporten konstateras också att hatpropaganda och skadligt innehåll fortsätter att spridas okontrollerat på nätet, att snabba digitala förändringar och en snabb utveckling av artificiell intelligens (AI) ökar risken för större splittringar. Tusentals människor som har förlorat sina liv till havs samt anklagelser om misshandel vid gränserna väcker oro angående behandlingen av asylsökande och migranter. Dessa trender utgör hot mot demokratiska värderingar och jämlikhet och innebär risker för människors grundläggande rättigheter. Människor i hela EU har det fortsatt svårt ekonomiskt under rådande socioekonomiska förhållanden, som i oproportionerligt hög grad påverkar dem som redan riskerar att drabbas av fattigdom och som ökar ojämlikheten för missgynnade grupper. Trots de utmaningar som uppstod under 2024 syns också positiv utveckling, såsom EU-lagstiftning för att reglera platser på nätet och AI, i syfte att säkerställa digitala miljöer där grundläggande rättigheter respekteras.

I. Sedan länge kvarstår farhågor i en medlemsstat som är föremål för ett förfarande i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget med avseende på den systembaserade koncentrationen av politisk makt, urholkningen av institutionella kontroller och motvikter samt försvagningen av oberoende tillsynsmyndigheter, trots upprepade uppmaningar om att vidta korrigerande åtgärder.

J. Trots att trycket på civilsamhällets demokratiska utrymme ökar i hela EU återspeglar inte 2025 års rättsstatsrapport i tillräcklig

---

48 Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *Rapport om grundläggande rättigheter 2025*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2025

utsträckning allvaret i detta tryck och de strukturella hot som det innebär, och begränsade rekommendationer har lagts fram. Rapporten tar inte på ett fullgott sätt upp ihållande farhågor när det gäller rättsväsendets oberoende, mediefrihet, korruption samt kontroller och motvikter i vissa medlemsstater.

K. Kommissionen har inte på ett heltäckande sätt behandlat begränsningar av mötesfriheten, tillgången till information, valintegriteten samt diskriminering i flera medlemsstater.

L. För tillämpningen av de rättigheter som följer av unionsrätten slog domstolen i mål C-713/23 fast att en medlemsstat måste erkänna ett äktenskap som lagligen ingåtts i en annan medlemsstat mellan två EU-medborgare av samma kön när de har utövat rätten till fri rörlighet och bosättning. Domstolen fann att en vägran att erkänna ett sådant äktenskap strider mot unionsrätten, eftersom det innebär ett åsidosättande av både rätten till fri rörlighet och bosättning och den grundläggande rätten till respekt för privat- och familjeliv.

M. Pressfrihetsindex visar att nyhetsmedierna och makthavarna inom EU står varandra farligt nära, vilket tar sig uttryck i en icke-transparent och ojämlik fördelning av statlig reklam. Medielandskapet präglas av intressekonflikter, och när regionala medier motsätter sig påtryckningar ställs de inför munkavleprocesser som tär på deras ekonomi. Det finns dock tecken på hopp när en del mediesektorer återhämtar sig efter minskade rättsliga påtryckningar, andra visar en positiv ekonomisk utveckling och flera når upp till en hög pressfrihetsnivå.

N. Journalister i flera medlemsstater är fortsatt utsatta för smutskastningskampanjer, rättegångsmissbruk, skrämsel och hot, vilket skapar rädsla, leder till självcensur och försvagar allmänhetens rätt till information. En del journalister tvingas leva med polisskydd.

O. Europaparlamentets undersökningskommitté för utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram har funnit att sådana verktyg olagligt har använts i flera medlemsstater mot journalister, civilsamhället, advokater, oppositionsledare och offentliga tjänstemän. Kommittén har dokumenterat allvarliga kränkningar av integriteten, dataskyddet och yttrandefriheten, och varnat för att sådana metoder utgör ett systemhot mot demokratin och de grundläggande rättigheterna i EU. Användningen av spionprogram för övervakning, såsom Predator, Pegasus och Paragon Graphite, mot journalister i EU fortsätter att vara ett allvarligt problem.

P. Vissa kränkningar av de grundläggande rättigheterna kan ha varit kopplade till användningen av en del EU-medel, framför allt när det gäller mottagningsvillkor för asylsökande, institutionalisering av personer med funktionsnedsättning och av barn samt vissa projekt

för stadsförnyelse, bostäder och utbildning[49]. Vissa EU-medel kan ha skickats till företag som är kopplade till inkräktande övervakningsteknik[50]. Förvaltningen och tillsynen av EU-medel bör stärkas för att förhindra sådana överträdelser och säkerställa full efterlevnad av de skyddsåtgärder som föreskrivs i unionsrätten.

Q. Farhågor har uttryckts[51] när det gäller EU:s restriktiva åtgärder som infördes genom rådets beslut (Gusp) 2024/2643[52] och rådets förordning (EU) 2024/2642[53], särskilt i fråga om deras potentiella inverkan på enskilda personers rättigheter, inbegripet journalister, och behovet av att säkerställa att sådana åtgärder tillämpas i enlighet med proportionalitetskravet enligt unionsrätten, respekten för ett korrekt rättsförfarande, rättslig tillsyn och lämpliga rättsliga skyddsåtgärder, i enlighet med internationella människorättsnormer.

R. Korruption är fortfarande ett stort problem för EU-medborgarna, vilket framgår av Eurobarometer-undersökningen om korruption från 2025[54]. 69 % av deltagarna i undersökningen anser att korruptionen är utbredd i deras land och 51 % anser att den är utbredd inom politiska partier. Deltagarna i undersökningen motsätter sig i överväldigande grad korrupta metoder, då 71 % av dem anser att det aldrig är acceptabelt att utföra tjänster i utbyte mot fördelar från offentliga myndigheter, 74 % motsätter sig gåvor och 80 % motsätter sig pengagåvor för att erhålla sådana fördelar. 5 % av deltagarna i undersökningen uppger att de har upplevt eller bevittnat korruption under de senaste tolv månaderna, men endast en av fem har anmält detta, och mindre än hälften av de tillfrågade vet hur de skulle göra för att anmäla korruption.

---

49 Bridge EU, *1.1 Billion Euros, 63 Projects, Six Countries, One Pattern: How EU Funds Violate Fundamental Rights*, (Bridge EU 2025).

50 Business & Human Rights Resource Centre, *EU: 39 Members of the European Parliament from 4 political groups call for answers regarding taxpayer funding fuelling spyware*, webbplatsen för Business & Human Rights Resource Centre, 1 oktober 2025.

51 Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), *European Union: Restrictive measures against academics negatively impact human rights, say UN experts*, webbplatsen för kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, 26 januari 2026.

52 Rådets beslut (Gusp) 2024/2643 av den 8 oktober 2024 om restriktiva åtgärder med anledning av Rysslands destabiliserande verksamhet (EUT L, 2024/2643, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2643/oj).

53 Rådets förordning (EU) 2024/2642 av den 8 oktober 2024 om restriktiva åtgärder med anledning av Rysslands destabiliserande verksamhet (EUT L, 2024/2642, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2642/oj).

54 Europeiska kommissionen, *Special Eurobarometer 561: Citizens' attitudes towards corruption in the EU in 2025*, juli 2025.

S. Europarådets grupp av stater mot korruption understryker i sin 25:e allmänna verksamhetsrapport att grundläggande reformer är och förblir avgörande för att stärka rättsväsendets, åklagarmyndigheters och brottsbekämpande myndigheters oberoende, och för att återställa förtroendet för de offentliga institutionerna, det politiska ledarskapet, domstolsväsendet och brottsbekämpande myndigheter, som kräver fortsatta insatser för korruptionsbekämpning, bättre tillsyn och oberoende övervakning, en robust och balanserad ram för att hantera kontakter mellan personer med verkställande funktion på högsta nivå, lobbyister och tredje parter som påverkar offentliga beslut, samt tillämpning av normer kring svängdörrsproblematik och ett orubbligt engagemang för transparens, ansvarsskyldighet, rättvisa och integritet. Ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa att lagarna om tillgång till information är heltäckande, verkställda på ett ändamålsenligt sätt och proaktivt genomförda.

T. Valintegritet, lika rösträtt och verklig politisk konkurrens är avgörande delar av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och måste systematiskt hanteras vid övervakning av rättsstatligheten i medlemsstaterna samt i kandidatländer och potentiella kandidatländer.

U. I den 34:e allmänna rapporten från Europarådets europeiska kommitté till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, framförs allvarliga farhågor över att överbeläggningen i fängelserna har ökat betydligt, särskilt i vissa medlemsstater, vilket helt undergräver fängelsernas funktion och potentiellt utsätter enskilda personer för omänsklig och förnedrande behandling, eftersom den leder till sämre levnadsförhållanden, ökad spänning och ökat våld samt färre meningsfulla aktiviteter och sämre förberedelser för internernas återgång till samhället.

V. Enligt uppgifter[55] från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter och Europarådet är otillräcklig hälso- och sjukvård, begränsad tillgång till stöd för psykisk hälsa och ett ökande antal självmord fortfarande ett allvarligt problem i fängelserna i flera medlemsstater. Självmord och självskadebeteende understryker att det finns ihållande och allvarliga problem i interneringssystemen. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot ungdomsanstalter, eftersom bristen på tillräcklig psykologisk vård, utbildning och åtgärder för återintegrering utsätter minderåriga för ytterligare trauma och utestängning.

---

55 Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *Criminal Detention Database 2015-2022*, byråns webbplats; Aebi, M.F. och Cocco, E. *SPACE I – 2024 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations*, Europarådet, 2025; Världshälsoorganisationen (WHO), *Status report on prison health in the WHO European Region 2022*, WHO:s regionkontor i Europa, Köpenhamn, 2023.

W. Underlåtenhet att genomföra, eller ett delvist genomförande av, samt ihållande förseningar av verkställandet av domar från domstolen och Europadomstolen är inte isolerade fall utan återspeglar ihållande problem i flera medlemsstater och återkommande problem i andra.

X. Organisationerna European Implementation Network och Democracy Reporting International belyser att både när det gäller domstolen och Europadomstolen rör bristerna i genomförandet i stort sett samma områden, närmare bestämt rättsväsendets oberoende och tillgång till rättslig prövning, asyl och migration, förhållanden vid internering, jämlikhet samt data/övervakning. Samtidigt har det skett en positiv övergripande utveckling i vissa medlemsstater, vilket visar att efterlevnad och förbättringar är möjliga när det finns en tydlig politisk vilja och ett genuint engagemang för att följa de internationella domstolarnas domar för att upprätthålla rättsstaten[56].

Y. Desinformation, algoritmbaserad manipulation och otillräcklig transparens hos onlineplattformar undergräver den demokratiska debatten, och efterlevnad inom ramen för förordningen om digitala tjänster[57] syftar till att hantera dessa risker.

Z. Den begränsade uppmärksamhet som ägnas rekommendationerna under ”Andra institutionella frågor som rör kontroller och motvikter” väcker ytterligare farhågor, eftersom detta tematiska område är mycket brett och omfattar en rad olika frågor.

AA. Även om metoden i kommissionens årliga rättsstatsrapport har förbättrats med tiden används fortfarande inte alltid tydliga och operativa riktmärken för att bedöma medlemsstaterna inom varje pelare, vilket gör det svårare att jämföra villkoren mellan medlemsstaterna och att säkerställa enhetliga normer, och kan leda till att rättsstatsrapportens tillförlitlighet som en mekanism för tidig varning och förebyggande försvagas.

AB. Sedan 2022 har ungefär en tredjedel av alla medlemsstater gjort små eller inga framsteg i genomförandet av kommissionens rekommendationer, enligt den rättsstatsanalys för 2025 som Liberties EU[58] har gjort. Nio länder har genomgående fem till åtta

---

56 European Implementation Network och Democracy Reporting International, *Justice Delayed and Justice Denied – Non-implementation of European Courts Judgments and the Rule of Law*, 2025.

57 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) (EUT L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

58 Civil Liberties Union for Europe, *European Commission’s Rule of Law Report 2025 – Gap Analysis*.

rekommendationer kvar att genomföra. 61 % av de rekommendationer som utvärderades 2025 uppvisar små eller inga framsteg sedan 2022. 93 % av alla kommissionens rekommendationer från 2025 är upprepningar från tidigare år (71 % av dem är från 2022) och endast nio nya rekommendationer lades fram under 2025. Under 2025 kunde endast sex % av rekommendationerna anses vara helt genomförda.

AC. Gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i parlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor har i uppdrag att övervaka kränkningar av demokratin, rättsstaten och de grundläggande rättigheterna samt kampen mot korruption inom EU. Denna grupp har i mer än sju år gjort bedömningar av läget när det gäller rättsstaten, demokratin och de grundläggande rättigheterna i hela EU genom särskilda sammanträden om enskilda medlemsstater och övergripande frågor samt ad hoc-delegationer. Övervakningen är en teknisk operation som stärker integritetssystemen och förbättrar den institutionella motståndskraften och bör förbli oberoende från politiskt inflytande. Även om gruppen ingår i den parlamentariska ramen har den sedan länge åtagit sig att avstå från partipolitiska överväganden och att basera sina bedömningar på etablerade standarder och evidensbaserade underlag, och den har lämnat värdefulla bidrag till EU:s rättsstatsarbete.

AD. I kommissionens arbetsprogram för 2026 konstateras behovet av en integrerad årlig rättsstatscykel med en enhetlig tidsplan, tydligt definierade milstolpar och ett aktivt deltagande från samtliga EU-institutioner. Respekten för rättsstaten är fortfarande absolut nödvändig för att skydda alla EU-medel.

AE. Parlamentet har upprepade gånger efterlyst en starkare koppling mellan respekten för rättsstatens principer och tillgång till EU-medel, bland annat genom en stärkt koppling mellan rekommendationerna i sin årliga resolution om rättsstatsrapporten och det finansiella stödet från EU:s budget. Kommissionen har vid flera tillfällen gjort utfästelser att stärka sådana kopplingar, bland annat i det tal om tillståndet i unionen som kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, höll den 10 september 2025.

AF. Användningen av rättsstatsinstrument måste förbli opartisk och uteslutande bygga på kontrollerbara faktauppgifter och rättsliga resonemang, utan instrumentalisering eller politiskt köpslående.

AG. I sitt förslag till avgörande av den 5 juni 2025 i mål C-769/22 drog generaladvokat Ćapeta slutsatsen att artikel 2 i EU-fördraget kan tjäna som separat rättslig grund för överträdelseförfaranden i fall där förnekandet av ett värde är grundorsaken till andra åsidosättanden av unionsrätten, och hon föreslog att domstolen skulle förklara att Ungern genom att anta lag LXXIX från 2021 har

åsidosatt direktivet om elektronisk handel[59], tjänstedirektivet[60], direktivet om audiovisuella medietjänster[61], den allmänna dataskyddsförordningen[62], artikel 56 i EUF-fördraget, artiklarna 1, 7, 8.2, 11 och 21 i stadgan samt artikel 2 i EU-fördraget.

AH. Kommissionens årliga rättsstatsrapport bör fortsätta att bedöma medlemsstaterna och kandidatländerna. EU:s institutioners, organs och byråers efterlevnad av rättsstatens principer bör fortsätta att säkerställas genom EU:s rättsordning och Europeiska ombudsmannens tillsyn. Kommissionens rättsstatsrapport bör också på ett transparent sätt bedöma hur EU:s institutioner, organ och byråer efterlever rättsstatliga normer, så att brister inom EU:s institutioner kan åtgärdas mer effektivt och EU:s trovärdighet stärkas genom att dess egna institutioner granskas.

AI. Medlemsstaterna måste se till att deras nationella människorättsinstitutioner inrättas, ackrediteras och verkar i full överensstämmelse med FN:s Parisprinciper. Att de nationella människorättsinstitutionerna är oberoende, präglas av mångfald, har ekonomisk trygghet, får lämpliga resurser, har ett verkningsfullt mandat och åtnjuter lagstadgade befogenheter är avgörande för deras uppdrag att effektivt främja och skydda grundläggande rättigheter och bevaka rättsstatliga normer och fungerande demokratiska kontroller och motvikter. Medlemsstaterna bör uppmanas att skydda de nationella människorättsinstitutionerna från politisk inblandning.

Rättssystem

1. Europaparlamentet bekräftar att rättsstaten bygger på att lagen är bindande för alla myndigheter och på varje individs faktiska rätt att

---

59 Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (”Direktiv om elektronisk handel”)(EUT L 178, 17.7.2000, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj).

60 Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj).

61 Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster) (EUT L 95, 15.4.2010, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj).

62 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

få tillgång till en oberoende och opartisk domstol, och att dessa två dimensioner är oskiljaktiga och ömsesidigt förstärkande.

2. Europaparlamentet understryker att ett rättvist och tillgängligt rättsväsen är en grundläggande rättsstatlig princip som kräver ett oberoende domstolsväsen. Parlamentet upprepar att lika tillgång till rättslig prövning för alla medborgare är avgörande.

3. Europaparlamentet betonar hur viktigt det är med oberoende rättssystem och tillgång till kostnadsfri rättshjälp för att säkerställa lika tillgång till rättslig prövning. Parlamentet upprepar att tillräckliga resurser, däribland infrastruktur och personal, är avgörande för att förbättra rättssystemen.

4. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa strukturellt oberoende, effektiva och opartiska rättssystem samt tillgång till kostnadsfri rättshjälp, i enlighet med sina skyldigheter enligt unionsrätten och nationell rätt, och därigenom garantera lika tillgång till rättslig prövning för alla, vilket är avgörande för att medborgarna ska kunna utöva sina rättigheter, bestrida diskriminering och ställa beslutsfattare till svars. Parlamentet upprepar att det behövs konkreta åtgärder för att förbättra tillgången, särskilt för marginaliserade och utsatta grupper.

5. Europaparlamentet betonar att säkerställandet av rättsväsendets oberoende och faktisk tillgång till rättslig prövning som ett minimum kräver system med automatiserad och slumpmässig tilldelning av mål, med snävt definierade och prövningsbara grunder för undantag; transparenta, rättsgrundade och avpolitiserade utnämnings- och befordringsförfaranden som säkerställer att en betydande majoritet av domarledamöterna i domarråd eller likvärdiga organ väljs av sina kolleger, i linje med Venedigkommissionens normer, och att den verkställande makten inte kan utöva diskretionär kontroll över utnämningar, inbegripet till domstolsordförandeskap och högsta domstolar; fasta och objektiva regler för skälig ersättning till domare; tillräckliga resurser, däribland finansiering, infrastruktur och kvalificerad personal.

6. Europaparlamentet påminner om att de nationella rättssystemen i medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna måste vara robusta, med tanke på att kommissionen förlitar sig på att nationella rättsliga myndigheter ser till att unionsrätten efterlevs, och att de är grundläggande för det rättsliga samarbetet i hela EU och för främjandet av ömsesidigt förtroende.

7. Europaparlamentet noterar att kommissionen har konstaterat att det föreligger strukturella utmaningar med att förbättra

domstolsväsendenas effektivitet, tillgänglighet och kvalitet i vissa medlemsstater, kandidatländer och potentiella kandidatländer. Parlamentet betonar att dessa utmaningar behöver följas upp på ett bättre sätt, särskilt i länder som befinner sig i ett långt framskridet skede av anslutningsprocessen. Parlamentet är fast övertygat om att utbildning är en nyckelfaktor för att garantera domarnas oberoende samt domstolsväsendets kvalitet och effektivitet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att investera i rättslig utbildning, digitalisering, rättshjälp och tillgång till rättslig prövning för marginaliserade och utsatta grupper. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att se till att domare ges utbildningsmöjligheter. Parlamentet är fast övertygat om att utbildningen bör vara tvärvetenskaplig. Parlamentet upprepar att tillräckliga resurser, däribland finansiering, infrastruktur och kvalificerad personal, är avgörande för rättssystemets effektivitet och tillgänglighet. Parlamentet betonar att EU:s starka stöd på detta område är av yttersta vikt.

8. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen erbjuder för att möjliggöra förenkling, förbättrad effektivitet och tillgänglighet, tidsbesparingar samt minskade kostnader för datalagring.

9. Europaparlamentet understryker sin allvarliga oro över det överdrivna politiska inflytandet över domarutnämningar, disciplinnämnder, befordringar och fördelning av mål, bland annat genom nyinrättade rättsliga strukturer som kringgår befintliga skyddsåtgärder och underlättar inblandning från den verkställande makten, särskilt i Ungern.

10. Europaparlamentet påminner om att 2025 års rättsstatsrapport visar att många av de djupt rotade brister som identifierats under tidigare år kvarstår i Ungern, nämligen att rättsväsendets oberoende fortsätter att ifrågasättas, att åklagarmyndigheten fortfarande saknar robusta skyddsåtgärder mot politisk påverkan, att lagstiftningsprocesserna fortfarande är ogenomskinliga med begränsade offentliga samråd och att arbetet för att försvara mediernas frihet, mångfald och det medborgerliga utrymmet inte har gett några meningsfulla resultat.

11. Europaparlamentet betonar vikten av domarnas opartiskhet. Parlamentet påminner om att beslut om utnämning och befordran av domare måste fattas enbart på grundval av deras kvalifikationer, eftersom domarna är avgörande för att slå vakt om domstolsväsendets oberoende. Parlamentet påminner om att kriterierna för nomineringar och utnämningar till höga befattningar inom domstolsväsendet måste vara helt transparenta och fria från otillbörlig politisk eller extern inblandning. Parlamentet påminner om att transparenta och opartiska förfaranden måste tillämpas också för entledigande av domare. Parlamentet uppmanar kommissionen

att övervaka och säkerställa att principen om upprätthållande av skyddsnivån, såsom den klargjorts i domstolens rättspraxis, respekteras fullt ut av medlemsstaterna, särskilt när det gäller utnämning av domare, för att förhindra en tillbakagång när det gäller rättsväsendets oberoende.

12. Europaparlamentet påminner om behovet att garantera åklagarmyndighetens självständighet för att förhindra all politisk inblandning i dess arbete. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att ytterligare stärka garantierna för att säkerställa åklagarnas opartiskhet, med tanke på att de nationella åklagarmyndigheternas strukturer varierar. Parlamentet uppmanar dem eftertryckligen att driva på reformer i linje med rekommendationerna i 2025 års rättsstatsrapport, bland annat ett stärkt skydd för rättsväsendets oberoende och åklagarnas självständighet i samband med parlamentariska utredningar, liksom genom åtgärder som att frikoppla riksåklagarens mandatperiod från regeringens mandatperiod. Parlamentet uppmanar kommissionen att se över de reformer som genomförts i detta avseende och att övervaka hur verkningsfulla de är. Parlamentet efterlyser en reform av de disciplinära förfarandena för domare och åklagare för att förhindra att de utnyttjas av politiska myndigheter för att utöva kontroll över rättsväsendet och för att säkerställa att de hanteras av oberoende organ.

13. Europaparlamentet fördömer missbruk av domstolsväsendet för politiska ändamål, såsom förföljelse av politiska motståndare och inblandning i korruptionsutredningar. Parlamentet betonar att politiskt motiverade åtal undergräver allmänhetens förtroende för konstitutionella principer och EU:s normer. Parlamentet påminner om vikten av att garantera åklagarmyndigheters självständighet och oberoende för att förhindra all politisk inblandning i deras arbete, särskilt från regeringens sida. Parlamentet framhåller att transparenta utnämningsförfaranden för åklagare spelar en central roll för att upprätthålla allmänhetens förtroende för straffrättskipningen. Parlamentet fördömer missbruk av amnestier och benådningar till förmån för politiker, eftersom det hotar principen om likhet inför lagen. Parlamentet framhåller sin oro över upprepade angrepp på domare och åklagare som bedriver högprofilerade politiska utredningar i samband med korruptionsärenden och maktmissbruk gentemot politiska motståndare.

14. Europaparlamentet betonar den viktiga roll som de nationella domstolsråden spelar för att skydda rättsväsendets oberoende, eftersom de fungerar som en buffert mellan domstolsväsendet och övriga maktgrenar, bland annat i frågor som utnämningar, karriärutveckling och förvaltning av rättsväsendet.

15. Europaparlamentet understryker att när det finns domstolsråd bör deras sammansättning och funktionssätt vara i linje med de normer som fastställts av Venedigkommissionen och Europarådet, inbegripet att rådet antingen ska bestå uteslutande av domare eller, när även icke-domare ingår, ha en betydande majoritet domare som väljs av sina kollegor, medan icke lagfarna ledamöter kan utses genom transparenta demokratiska förfaranden för att säkerställa mångfald och legitimitet, och att den verkställande makten inte kan utöva diskretionär kontroll över utnämningar, i syfte att säkerställa oberoende och förhindra otillbörlig påverkan, vilket har godkänts av EU-domstolen.

16. Europaparlamentet välkomnar kommissionens bedömning i dess rapport om genomförda reformer och konstaterar att vissa medlemsstater har gjort framsteg och tar lagstiftningsinitiativ för att stärka domstolsrådens oberoende och verkningsfullhet där sådana finns.

17. Europaparlamentet betonar att ett effektivt och välfungerande rättssystem i medlemsstaterna kräver oberoende advokatsamfund och advokater som kan utföra sina uppgifter fritt och utan otillbörlig påtryckning eller inblandning, med tanke på den avgörande roll de spelar för att värna rättsstaten och försvara grundläggande rättigheter och friheter. Parlamentet betonar vidare att full respekt för advokatyrkets grundläggande principer, inbegripet sekretessen mellan advokat och klient, är avgörande.

18. Europaparlamentet beklagar djupt att det fortfarande finns oro över lönenivåerna för domare och övrig personal inom domstolsväsendet i flera medlemsstater, vilket gör tjänster oattraktiva och därför svåra att tillsätta.

19. Europaparlamentet uttrycker allvarlig oro över den växande tendensen att strukturellt ifrågasätta den oberoende domarkårens roll och legitimitet och därmed ifrågasätta domstolsväsendets funktion som sådan, och understryker att domstolarnas oberoende är en förutsättning för domstolsväsendets legitimitet, domstolsbeslutens verkställbarhet och allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Parlamentet påminner om att principen om maktdelning innebär att ingen offentlig myndighet får undgå rättslig prövning, och beklagar djupt narrativ som syftar till att undergräva dess legitimitet. Parlamentet påminner om att kritik mot domare är oacceptabel när den syftar till att hindra eller misskreditera utövandet av denna konstitutionella funktion. Parlamentet gör en tydlig åtskillnad mellan legitim kritik av domstolsbeslut och angrepp som riktar sig mot legitimiteten hos nationella och internationella domstolar som institutioner. Parlamentet fördömer alla direkta eller indirekta försök att påverka, skrämma eller hindra domare i deras tjänsteutövning, bland annat genom disciplinära påtryckningar eller offentliga angrepp som undergräver deras auktoritet. Parlamentet

bekräftar att de internationella domstolarna får sin legitimitet från den suveräna viljan hos de stater som inrättat dem och från de demokratiska förfaranden som styr valet av deras domare, och att de har en avgörande roll för att effektivt skydda de grundläggande rättigheterna.

20. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta upp frågan om politiska angrepp på domare och hot mot rättsväsendet för att därigenom säkerställa oberoende rättssystem, inbegripet skydd mot politisk inblandning. Parlamentet betonar att det stora antalet hot och angrepp mot rättstillämpare och i synnerhet advokater[63] utgör ett direkt hot mot demokratin och rättsstaten. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att underteckna och ratificera Europarådets konvention till skydd för advokatyrket och att använda alla lämpliga medel för att säkerställa advokaters skydd och yttrandefrihet. Parlamentet uppmanar kommissionen att utan dröjsmål lägga fram ett utkast till rådets beslut som gör det möjligt för EU att underteckna och ingå konventionen, och betonar behovet av en snabb överenskommelse om detta beslut.

21. Europaparlamentet påminner om att yrkessammanslutningar för domare och åklagare, tillsammans med aktörer i det civila samhället, spelar en viktig roll för att främja rättsstaten i det praktiska arbetet, försvara rättsväsendets oberoende och bidra till den offentliga debatten.

22. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att avstå från överdriven användning av påskyndade förfaranden eller brådskande dekret, eftersom de inverkar negativt på lagstiftningens och demokratins stabilitet och kvalitet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att införa transparenta lagstiftningsförfaranden efter systematiska samråd med olika berörda parter.

23. Europaparlamentet välkomnar de nationella reformer som genomförts i vissa medlemsstater för att stärka rättsväsendets oberoende, och uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att fortsätta att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa oberoende rättssystem och tillgång till kostnadsfri rättshjälp, och därigenom garantera lika tillgång till rättslig prövning för alla.

24. Europaparlamentet välkomnar Europeiska ombudsmannanätverkets roll och understryker att samarbetet bör omfatta mer än enbart informationsutbyte, särskilt genom systematisk användning av förfrågningsförfaranden, så att nationella ombudsmannaämbeten kan få auktoritativa svar på unionsnivå när de stöter på hinder i tillämpningen av unionsrätten, och därigenom stärka sitt inflytande

---

63 Rådet för advokatsamfunden i Europeiska unionen (CCBE), rapport om hotfullt beteende och aggressivitet mot advokater, 2024.

gentemot nationella myndigheter. Parlamentet beklagar att ombudsmannaämbetena inte alltid konsulteras systematiskt vid utarbetandet av rättsstatsrapporten, trots att de spelar en nyckelroll i att upptäcka brister i genomförandet av unionsrätten. Parlamentet efterlyser därför att nationella ombudsmän involveras på ett mer strukturerat och konsekvent sätt i processer på unionsnivå, så att systemproblem som påverkar flera medlemsstater bättre kan identifieras och kommissionen kan få stöd i arbetet med att åtgärda brister i en effektiv tillämpning av unionsrätten.

25. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att stärka de nationella tillsynsorganens oberoende.

26. Europaparlamentet uppmanar EU och dess medlemsstater att fortsatt stärka sitt stöd till europeiska och internationella rättsliga institutioner, till att börja med genom att stärka de interna mekanismerna för rättsligt samarbete baserat på ömsesidigt förtroende mellan rättssystemen i de olika medlemsstaterna och i kandidatländerna och potentiella kandidatländer.

27. Europaparlamentet välkomnar att direktivet om brottsoffers rättigheter[64] ses över för att täppa till rättsliga luckor och säkerställa att brottsoffer kan få tillgång till rättslig prövning och stöd, inbegripet möjligheter till omprövning av beslut som rör brottsoffer i straffrättsliga förfaranden, bestämmelser om stöd till och skydd av brottsoffer, tillgång till ersättning samt effektiv datainsamling, bättre resurstilldelning för upprätthållandet av brottsoffers rättigheter och respekt för brottsoffrens integritet och skyddet av deras personuppgifter när de anmäler ett brott, oavsett uppehållsstatus, och att personuppgifter inte delas med förövaren.

28. Europaparlamentet betonar att underlåtenhet att verkställa nationella och internationella domar fortfarande är ett problem av systemkaraktär i vissa medlemsstater, något som framgår av de senaste rönen från FRA och inlagor från berörda parter. Parlamentet noterar med stor oro den växande eftersläpningen och de långsamma framstegen i genomförandet av vägledande domar från Europadomstolen i hela EU, vilket framgår av det faktum att 650 vägledande domar från Europadomstolen fortfarande inte hade genomförts fullt ut i EU:s medlemsstater den 1 januari 2025, jämfört med 624 i januari 2024 och 616 året dessförinnan. Parlamentet noterar vidare att 45,7 % av de vägledande domar som meddelats avseende EU:s medlemsstater under de senaste tio åren fortfarande inte har genomförts, jämfört med 44 % i slutet av 2023 och 40 % i slutet av 2022. Parlamentet konstaterar vidare att den

---

64 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT L 315, 14.11.2012, s. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

genomsnittliga genomförandetiden för vägledande domar från Europadomstolen som rör EU:s medlemsstater vid utgången av 2024 uppgick till 5 år och 4 månader, jämfört med 5 år och 2 månader 2023 och 5 år och 1 månad 2022, vilket tydliggör en strukturell och förvärrad brist på efterlevnad[65]. Parlamentet anser att kommissionen bör behandla allvarligt bristande genomförande som en prioriterad fråga i den politiska dialogen med nationella regeringar och parlament.

29. Europaparlamentet framhåller EU-domstolens centrala roll för att upprätthålla rättsstatens principer i hela EU. Parlamentet stöder ytterligare initiativ för att öka EU-domstolens resurser och kapacitet, så att den effektivt kan ta sig an ytterligare utmaningar på rättsstatsområdet.

30. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att verkställa domar från EU-domstolen och Europadomstolen skyndsamt. Parlamentet föreslår att EU-institutionerna inrättar en övervakningsenhet som bygger vidare på och vid behov stärker relevanta befintliga strukturer och resurser inom unionens institutioner och byråer, för att övervaka genomförandet av EU-domstolens och Europadomstolens domar om demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i EU och kandidatländerna. Parlamentet uppmanar kommissionen att utveckla en offentlig resultattavla eller ett likvärdigt verktyg för att spåra ett sådant genomförande, fullt ut integrera relevanta resultat i den årliga rättsstatsrapporten och systematiskt utfärda skräddarsydda landsspecifika rekommendationer, med särskilt fokus på medlemsstater som konsekvent underlåter att genomföra EU-domstolens och Europadomstolens domar. Parlamentet uppmanar kommissionen att analysera uppgifter om bristande efterlevnad av landsspecifika synpunkter från FN:s fördragsorgan, på grundval av uppgifter som samlats in av EU:s byråer, särskilt byrån för grundläggande rättigheter. Parlamentet upprepar att ett effektivt genomförande av domar är väsentligt för att säkra skyddet av de grundläggande rättigheter som står inskrivna i EU-fördraget, EUF-fördraget, stadgan och Europakonventionen.

31. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att använda verkställighetsverktyg på ett mer beslutsamt sätt i fall av ihållande bristande genomförande och att bedöma om det är motiverat med förfaranden enligt artikel 258 i EUF-fördraget, artikel 260 i EUF-fördraget och, i förekommande fall, budgetvillkorlighet.

32. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att stödja genomförandet med tydliga tidsplaner, ansvarsfördelningar och parlamentarisk tillsyn, och att värna om rättsväsendets oberoende och se till att de nationella domstolarna

---

65 European Implementation Network, 2025 års rapport.

inte hindras från att konsekvent tillämpa Europadomstolens och EU-domstolens rättspraxis.

33. Europaparlamentet påminner om att rättsstaten undergrävs när demokratiskt antagna lagar stöter på institutionell obstruktion eller motstånd från vissa rättsliga eller administrativa sektorer, så att lagarna inte kan genomföras korrekt. Parlamentet understryker att demokratiska stater måste säkerställa mekanismer för politisk och social försoning, förhindra överdriven juridifiering av politiska konflikter och stärka den demokratiska dialogen.

34. Europaparlamentet understryker den tydliga kopplingen mellan tillbakagången när det gäller rättsstaten och allvarliga kränkningar av de grundläggande rättigheterna, inbegripet avsaknaden av korrekta rättsförfaranden för frihetsberövade, missbruk av frihetsberövande före rättegång, uppvigling till hat i den politiska eller institutionella debatten och restriktiva åtgärder mot organisationer i det civila samhället. Parlamentet är fast övertygat om att kommissionen bör bedöma hur medlemsstaterna hanterar dessa kränkningar av rättsstatliga principer och de grundläggande rättigheterna, och öka sina ansträngningar för att säkerställa ett tillgängligt, effektivt och opartiskt rättssystem. Parlamentet noterar med bestörtning användningen av extraordinära rättsliga förfaranden och verkställande dekret för att omforma det rättsliga landskapet utöver den normala parlamentariska granskningen, vilket återspeglar mönster som tidigare identifierats som oförenliga med maktdelningen.

35. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta upp fängelseförhållandena som ett rättsstatsproblem, mot bakgrund av den utbredda överbeläggningen, de bristfälliga levnadsvillkoren och de ökande självmordstalen, som undergräver de frihetsberövades grundläggande rättigheter inom medlemsstaternas kriminalvårdssystem. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att se till att förhållandena i fängelser, inbegripet ungdomsfängelser, överensstämmer med normerna för grundläggande rättigheter, genom att komma till rätta med överbeläggningen, säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård och psykologiskt stöd samt stärka åtgärderna för förebyggande av självmord. Parlamentet välkomnar de initiativ som vissa medlemsstater har tagit för att komma till rätta med överbeläggningen, och betonar behovet av ytterligare strukturella åtgärder, inbegripet sammanhållna strategier för att minska antalet personer i fängelse och prioritera icke frihetsberövande åtgärder och andra alternativ till fängelse.

Ramverk för korruptionsbekämpning

36. Europaparlamentet upprepar att korruption är ett allvarligt hot mot demokratin, rättsstaten och en rättvis behandling av alla

medborgare och att korruption hämmar den ekonomiska utvecklingen, urholkar allmänhetens förtroende för institutionerna och skapar sårbarheter som kan utnyttjas av externa aktörer på både nationell nivå och unionsnivå.

37. Europaparlamentet beklagar att allmänhetens förtroende för kampen mot korruption fortfarande är lågt, då två tredjedelar av européerna anser att korruptionsfall på hög nivå inte utreds tillräckligt, mer än hälften anser att statliga åtgärder är ineffektiva och nästan hälften tvivlar på att åtgärderna mot korruption tillämpas opartiskt. Parlamentet framhåller de betydande bristerna i rapporteringsmekanismerna och medvetenheten hos allmänheten. Parlamentet betraktar detta som en tydlig uppmaning till EU att intensifiera arbetet med att förebygga och bekämpa korruption.

38. Europaparlamentet är djupt oroat över de korruptionsfall som har framkommit inom EU-institutionerna och betonar att rättsstatens principer förutsätter att personer som innehar offentliga ämbeten varken agerar godtyckligt eller missbrukar sin makt för personlig vinning. Parlamentet uppmanar EU-institutionerna att fullt ut tillämpa principerna om god förvaltning, inbegripet transparens, ansvarsskyldighet och integritet.

39. Europaparlamentet betonar att ett fullvärdigt EU-medlemskap i Greco, utöver den nuvarande observatörsstatusen, är nödvändigt för att åtgärda den befintliga asymmetrin, som innebär att alla EU-medlemsstater utvärderas av Greco medan EU-institutionerna själva inte gör det, vilket gör EU:s integritetsramar mindre sammanhållna. Parlamentet betonar att kommissionen inte rimligen kan förväntas göra en självutvärdering i frågor som rör integritet och korruptionsbekämpning, och att det är väsentligt att använda sig av en erkänd, oberoende och extern övervakning för att säkerställa trovärdighet, transparens och allmänhetens förtroende. Parlamentet framhåller vikten av att sända en tydlig politisk signal om att EU-institutionerna själva är föremål för samma nivå av granskning och samma standarder som de nationella myndigheterna. Parlamentet påminner om att ett EU-medlemskap i Greco skulle stärka anpassningen av regler, säkerställa metodologisk konsekvens, förbättra transparensen, ansvarsskyldigheten och effektiviteten i förvaltningen av EU-medel samt lagstiftningsprocessen och EU-institutionernas arbete, samtidigt som samarbetet med medlemsstaterna, kandidatländerna och grannländerna i kampen mot korruption stärks.

40. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att omedelbart slutföra förhandlingarna om EU:s fullvärdiga medlemskap i Greco. Parlamentet konstaterar att EU:s anslutning kan följa två olika rättsliga vägar, antingen genom en direkt begäran om anslutning till Greco-avtalet eller, mer direkt, genom anslutning till en av eller båda Europarådets konventioner om bekämpning av korruption (ETS nr

173 och/eller 174), vilket automatiskt skulle innebära medlemskap i Greco. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att utan dröjsmål välja den mest effektiva rättsliga vägen mot ett fullvärdigt medlemskap i Greco och att se till att den årliga rättsstatsrapporten även omfattar EU-institutionerna.

41. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna att fullt ut genomföra alla rekommendationer från Europarådets Greco.

42. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att offentliggöra, anta, uppdatera, övervaka, genomföra och revidera sina nationella strategier för förebyggande och bekämpning av korruption, fastställa mål, prioriteringar och motsvarande åtgärder samt medel för att uppnå dessa mål, i syfte att säkerställa att åtgärder mot korruption integreras i alla relevanta politikområden.

43. Europaparlamentet konstaterar att Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) spelar en nyckelroll för att värna rättsstaten och bekämpa korruption i EU samt effektivt skydda unionens ekonomiska intressen från brottslig verksamhet. Parlamentet uppmuntrar kommissionen att noga övervaka de deltagande medlemsstaternas nivå av samarbete med Eppo i efterföljande rapporter och att fullt ut utnyttja dess verktyg när samarbetet brister. Parlamentet stöder en förstärkning av Eppos övervaknings- och samordningsbefogenheter och operativa befogenheter så att dess kapacitet att utreda och lagföra korruption i medlemsstaterna stärks. Parlamentet uppmanar kommissionen att påskynda översynen av Eppo-förordningen för att förbättra det operativa samarbetet och stödet för dataanalys mellan Eppo och Europol. Parlamentet uppmanar kraftfullt alla medlemsstater som ännu inte har anslutit sig till Eppo att göra detta i syfte att effektivisera bekämpningen av korruption, särskilt när det gäller skyddet av EU-medel.

44. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer samt EU:s institutioner, organ och byråer att inrätta eller stärka förebyggande åtgärder mot korruption, såsom specialiserade och oberoende korruptionsbekämpande institutioner, transparent förvaltning av EU-medel, förstärkt eller korrekt tillämpning av transparenskrav i beslutsfattandet, såsom register över lobbyister och rapporteringsskyldigheter avseende politisk finansiering, säkerställande av en hög grad av transparens inom EU:s relevanta politikområden, uppförandekoder för offentliga tjänstemän, obligatoriska redovisningar av tillgångar och kontroll av dessa, system för tidig varning samt tydliga regler om intressekonflikter och svängdörrspraxis.

45. Europaparlamentet uppmanar alla EU:s institutioner, organ och byråer att stärka sina åtgärder mot korruption med avseende på offentliggörande och hantering av intressekonflikter, öppen tillgång

till information och regler för samspelet mellan EU:s institutioner, organ och byråer och den privata sektorn.

46. Europaparlamentet uppmanar EU:s byråer och institutioner, såsom Europol, Eurojust, Europeiska revisionsrätten, Eppo och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), att förbättra sitt samarbete, särskilt genom att se över och stärka EU:s struktur för bedrägeribekämpning, bland annat genom att säkerställa att Olaf har tillräckliga resurser, så att effektivare upptäckt, förebyggande och lagföring av överträdelser av rättsstatens principer säkerställs när de har direkta eller indirekta återverkningar på unionens ekonomiska intressen.

47. Europaparlamentet efterlyser förstärkta förebyggande åtgärder mot svängdörrspraxis inom rättssystemen, särskilt i kandidatländer och potentiella kandidatländer, för att förhindra att domare och åklagare tillträder statliga och politiska befattningar som skulle kunna leda till intressekonflikter och skada rättsväsendets integritet och opartiskhet.

48. Europaparlamentet uttrycker djup oro över situationen i vissa medlemsstater där specialiserade organ för korruptionsbekämpning har avvecklats, inordnats i mindre oberoende strukturer eller fått sina befogenheter omfördelade på ett sätt som minskar deras oberoende eller gör det möjligt att använda åklagar- eller polisbefogenheter för politiska ändamål. Parlamentet noterar att denna utveckling har lett till en kraftig minskning av antalet utredningar och åtal i korruptionsfall, inklusive fall på hög nivå, och gör de nationella ramarna för korruptionsbekämpning mindre verkningsfulla, såsom framgår av färska expertanalyser. Parlamentet påpekar att åklagarmyndigheten är avgörande för en medlemsstats förmåga att bekämpa brottslighet och korruption. Parlamentet beklagar all statlig eller politisk inblandning i brottsutredningar, inbegripet korruption och relaterade brott.

49. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att garantera oberoende, opartiskhet, specialisering och tillräckliga resurser för disciplinnämnder, åklagarmyndigheter, korruptionsbekämpande organ och rättsväsendet, i enlighet med rekommendationerna i FN:s konvention mot korruption (Uncac) och från Greco.

50. Europaparlamentet välkomnar det nya direktivet om bekämpande av korruption, som uppdaterar och stärker EU:s rättsliga ramar i linje med Uncac. Parlamentet välkomnar i synnerhet harmoniseringen på unionsnivå av definitionen av centrala korruptionsbrott, inklusive mutor inom offentlig och privat sektor, förskingring, handel med inflytande, hindrande av rättvisan, olagligt berikande, undanhållande och allvarligt missbruk av offentlig befattning. Parlamentet påminner om att brottet missbruk av tjänsteställning och andra liknande brott omfattas av direktivets tillämpningsområde, utgör en integrerad del

av regelverket för korruptionsbekämpning och transparens och strider mot internationella konventioner om korruptionsbekämpning. Parlamentet välkomnar skärpningen av de straffrättsliga påföljderna för både fysiska och juridiska personer, inbegripet fängelsestraff på minst tre till fem år, förbud mot att inneha en offentlig tjänst och uteslutning från tillgång till offentliga medel samt omsättningsbaserade böter för företag. Parlamentet noterar de skärpta reglerna om jurisdiktion, som gör det möjligt för medlemsstaterna att lagföra vissa brott som begåtts utomlands. Parlamentet välkomnar den förstärkta förebyggande ramen, inbegripet skyldigheten att ha specialiserade korruptionsbekämpande organ eller organisatoriska enheter på plats, utföra regelbundna riskbedömningar och säkerställa skydd för visselblåsare och samarbetande personer. Parlamentet betonar att det i direktivet om bekämpande av korruption framhålls att ett otillbörligt skydd för enskilda personer, särskilt personer som innehar offentliga ämbeten, från ansvarsskyldighet för korruptionsbrott skulle kunna undergräva allmänhetens förtroende på ett sätt som är oförenligt med målen för direktivet – samtidigt som det fullt ut respekterar alla relevanta bestämmelser i nationella författningar, konstitutionella principer och lagar. Parlamentet betonar vidare att medlemsstaterna bör ha ett system för registrering, framställning och tillhandahållande av anonymiserade statistiska uppgifter om antalet benådningar i samband med fällande domar avseende artiklarna 7, 8, 9 och 10 i direktivet. Parlamentet uppmanar eftertryckligen alla medlemsstater att fullt ut genomföra direktivet om bekämpande av korruption.

51. Europaparlamentet betonar att rättsstatsprincipen kräver att offentliga tjänstemän, både vid EU:s institutioner och i medlemsstaterna, agerar öppet och i allmänhetens intresse, utan att missbruka makten eller fatta beslut på godtyckliga grunder. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att främja en integritetskultur genom regelbunden utbildning i korruptionsbekämpning för offentliga tjänstemän, brottsbekämpande myndigheter och rättsväsendet, och genom att aktivt involvera det civila samhället.

52. Europaparlamentet understryker att informationsfrihet och tillgång till information av allmänt intresse är en grundläggande rättighet och en väsentlig del av transparens, demokratiskt ansvar och kampen mot korruption. Parlamentet konstaterar att kommissionens rättsstatsrapport behandlar detta område systematiskt, inbegripet omotiverade begränsningar, förseningar och hinder när det gäller tillgången till offentlig information. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa snabb, effektiv och icke-diskriminerande tillgång till information som innehas av offentliga myndigheter och att avstå från lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder som begränsar transparensen eller hindrar

offentlig granskning om de inte är förenliga med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

53. Europaparlamentet uttrycker oro över att nyligen genomförda straffrättsliga reformer, som innebär mildare straff och kortare preskriptionstider för korruptionsbrott, har lett till att hundratals korruptionsrelaterade mål, däribland mål som rör allvarliga brott, har avskrivits, vilket har försvagat avskräckningseffekten, bidragit till ett klimat av straffrihet och urholkat förtroendet för offentliga institutioner.

54. Europaparlamentet konstaterar att i Ungern återspeglar koncentrationen av den verkställande maktens inflytande över åklagare, i kombination med lagstiftningsreformer som gör det möjligt att avsluta korruptionsärenden eller mildra påföljderna, mönster av systembetingade bakslag som parlamentet tidigare har identifierat i samband med förfaranden enligt artikel 7 i EU-fördraget.

55. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att säkerställa snabba, grundliga och opartiska utredningar av korruptionsfall, med särskild prioritet för fall som involverar högt uppsatta tjänstemän, i syfte att upprätthålla rättsstatsprincipen och allmänhetens förtroende och säkerställa ansvarsskyldighet på alla förvaltningsnivåer. Parlamentet uppmanar vidare medlemsstaterna att följa upp sådana fall inom rimlig tid så att invånarna inte får uppfattningen att det råder straffrihet.

56. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att anpassa sina rättsliga bestämmelser om straffrättsligt ansvar för högt uppsatta tjänstemän, enligt definitionen i direktivet om bekämpande av korruption, och att minska de rättsliga och förfarandemässiga hindren för rättsliga myndigheter när det gäller att snabbt utreda relevanta fall.

57. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt rapportera om och skilja mellan resultaten av utredningar, åtal och slutliga fällande domar i korruptionsfall på hög nivå i varje medlemsstat. Parlamentet uppmanar vidare kommissionen att identifiera situationer med ihållande straffrihet som strukturella sårbarheter med betydande konsekvenser för skyddet av EU:s budget, och att inkludera dessa resultat i rättsstatsrapporten, i kapitlet om korruptionsbekämpning.

58. Europaparlamentet framhåller den avgörande roll som visselblåsare spelar när det gäller att avslöja korruption och främja transparens inom både den offentliga och den privata sektorn. Parlamentet betonar behovet att se till att de skyddas effektivt mot repressalier och trakasserier. Parlamentet efterlyser en ytterligare förstärkning

av oberoende och autonoma myndigheter för skydd av visselblåsare och vill att dessa ska integreras i bredare nationella ramverk för korruptionsbekämpning. Parlamentet uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna och kandidatländerna att skydda och ytterligare stärka skyddet för visselblåsare och journalister som rapporterar om korruption eller bristfällig förvaltning av EU-medel, genom att säkerställa konfidentiella rapporteringskanaler, effektiva rättsmedel mot repressalier och skydd för undersökande journalistik och yttrandefriheten. Parlamentet anser att särskilda försvårande omständigheter bör införas i straffrätten för brott som begås mot journalister och som motiveras av eller har samband med deras yrkesutövning.

Skydd av journalister, mediepluralism och mediefrihet

59. Europaparlamentet konstaterar att mord på undersökande journalister utgör ett direkt angrepp på rättsstatsprincipen, eftersom de inte bara undergräver medborgarnas och institutionernas möjligheter att ställa makthavarna till svars, utan också utgör en av de mest extrema formerna av censur och utgör ett direkt hot mot yttrandefriheten och de demokratiska institutionernas sätt att fungera. Parlamentet betonar att hot, trakasserier och kampanjer mot journalister, inbegripet sådana som är politiskt motiverade, har en hämmande verkan på den undersökande rapporteringen och måste utlösa snabba, grundliga, oberoende och effektiva utredningar.

60. Europaparlamentet fördömer skarpt övervakningen av journalister, i synnerhet med hjälp av spionprogram, inbegripet fallet med Paragon Graphite, samt angreppen på journalister och aktörer i det civila samhället i flera medlemsstater, som utgör kränkningar av yttrandefriheten och mediefriheten och undergräver demokratins principer. Parlamentet betonar vikten av att skydda journalister och konfidentialiteten i samband med deras kommunikation från alla former av olaglig eller godtycklig övervakning. Parlamentet välkomnar insatser som syftar till att stärka skyddsåtgärderna mot sådana metoder. Parlamentet betonar behovet att stärka de befintliga skyddsåtgärderna, inbegripet rättslig prövning, behovs- och proportionalitetsbedömningar och effektiva prövningsmekanismer, samt efterlevnaden av unionsrätten.

61. Europaparlamentet är fortfarande oroat över kommissionens begränsade uppföljning av rekommendationerna från parlamentets undersökningskommitté inom ramen för dess utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram, och anser att ett fullständigt och snabbt genomförande av dessa rekommendationer avsevärt skulle stärka EU:s förmåga att förebygga missbruk och upprätthålla de grundläggande rättigheterna. Parlamentet uppmanar kommissionen att regelbundet rapportera till parlamentet, i synnerhet till utskottet för

medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor, om läget när det gäller genomförandet av dessa rekommendationer. Parlamentet uppmanar kommissionen att ta upp användningen av spionprogram mot journalister i sin framtida rättsstatsrapport, eftersom det har en direkt inverkan på mediefriheten, mediepluralismen och journalisters säkerhet. Parlamentet erkänner att vissa medlemsstater, till följd av farhågor som tagits upp på unionsnivå, har infört reformer som syftar till att förbättra tillsynen, transparensen och ansvarsskyldigheten vid användningen av övervakningsteknik.

62. Europaparlamentet noterar med oro användningen av alltmer inkräktande övervakningsteknik, inbegripet AI-baserade verktyg, särskilt när användningen av sådan teknik på ett oproportionerligt sätt kan inkräkta på grundläggande rättigheter, såsom integritet, mötesfrihet eller mediefrihet. Parlamentet betonar att övervakningsteknik som bygger på AI, inbegripet biometriska system såsom ansiktsigenkänning, utgör en hög risk för respekten för de grundläggande rättigheterna, och att sådan teknik, om den används, måste omfattas av förhandstillstånd från rättsliga myndigheter och transparent tillsyn. Parlamentet uppmanar kommissionen att bedöma om nationella metoder som innefattar biometrisk övervakning eller storskalig insamling av data utgör en systemrisk för rättsstaten.

63. Europaparlamentet uttrycker djup oro över de alltmer väldokumenterade anklagelserna om olaglig övervakning och spionage som riktas mot EU-institutionerna. Parlamentet betonar att sådana metoder, om de bekräftas, skulle utgöra ett allvarligt hot mot rättsstaten, maktdelningen, den demokratiska tillsynen och integriteten i EU:s beslutsprocesser.

64. Europaparlamentet påminner om att användningen av spionprogram, med tanke på dess mycket inkräktande karaktär, utgör ett allvarligt ingrepp i de grundläggande rättigheterna, undergräver det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och kan snedvrida den inre marknadens funktion och EU:s politik. Parlamentet efterlyser fullständig transparens, effektiv och oberoende granskning av sådana metoder och konkreta korrigerande åtgärder, även på unionsnivå, för att säkerställa ansvarsskyldighet. Parlamentet upprepar att övervakningen måste utföras i enlighet med lagen, tjäna ett legitimt mål och vara strikt nödvändig och proportionell, samt omfattas av robusta skyddsåtgärder. Parlamentet understryker att allt missbruk av övervakningsverktyg som vederbörligen fastställs efter ett korrekt rättsförfarande måste få konkreta konsekvenser inom ramen för EU:s rättsliga och budgetbaserade instrument.

65. Europaparlamentet är fortfarande djupt oroat över att den fortsatt starka koncentrationen i medieägandet i många medlemsstater, kandidatländer och potentiella kandidatländer – oavsett om det rör sig om statligt eller privat ägande – utgör en risk för mångfalden av

information och åsikter. Parlamentet uttrycker oro över den ökande politiska inblandningen i styrningen, förvaltningen och bemanningen av public service-medier, något som undergräver deras oberoende. Parlamentet betonar den demokratiska betydelsen av oberoende och välfinansierade public service-medier. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att anta rättsliga ramar för att förhindra horisontell koncentration, säkerställa insyn i ägande och förvaltning, inbegripet offentliga register över ägarskap, garantera transparent tilldelning av offentliga medel och inrätta oberoende tillsyns- och efterlevnadsmekanismer för att skydda det redaktionella och journalistiska oberoendet och mediernas roll som allmänhetens granskande organ.

66. Europaparlamentet fördömer all otillbörlig politisk inblandning i förvaltningen av offentliga medier och noterar med oro strukturreformer i vissa medlemsstater som ökar det politiska inflytandet över utnämnings- och uppsägningsförfaranden samt användningen av statligt kontrollerad reklam, politiskt påverkade tillsynsorgan och mediekonsolidering i regeringsvänliga konglomerat, vilket sammantaget urholkar mediepluralismen och begränsar tillgången till oberoende information. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa transparenta, öppna, effektiva och icke-diskriminerande utnämningsförfaranden för styrande organ, på grundval av objektiva och proportionella kriterier som fastställts i förväg, i enlighet med artikel 5 i den europeiska mediefrihetsförordningen, och uppmanar eftertryckligen kommissionen att noga övervaka nationella reformer som kan undergräva mediepluralismen och public service-mediernas oberoende. Parlamentet betonar att oberoende och tillförlitliga medier, inbegripet public service-medier fria från politisk kontroll, är oumbärliga för demokratisk ansvarsskyldighet, eftersom de gör det möjligt för medborgarna att granska makthavarna och upptäcka korruption och missbruk av tjänsteställning.

67. Europaparlamentet påminner om att onlineplattformar som Instagram, TikTok och X är viktiga nyhetskällor, särskilt för yngre målgrupper. Parlamentet uttrycker oro över att rekommendationssystem kan förstärka polariserande innehåll och skapa ”ekokammare” för information, och därmed medföra allvarliga risker för den demokratiska debatten och mediepluralismen. Parlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa ett effektivt upprätthållande av förordningen om digitala tjänster[66], i synnerhet

---

66 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) (EUT L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

när det gäller plattformarnas skyldigheter att minska systemriskerna för mediepluralismen och samhällsdebatten.

68. Europaparlamentet välkomnar initiativ för att främja fria, oberoende och pluralistiska medier, såsom den europeiska mediefrihetsförordningen. Parlamentet beklagar dock att det i de flesta medlemsstater fortfarande är långt kvar till ett verkligt genomförande av denna förordning. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att omedelbart fullgöra sina skyldigheter att säkerställa ett snabbt och fullständigt genomförande av den, inbegripet transparens i fördelningen av statlig reklam online och offline, och skydd av mediepluralismen och det redaktionella oberoendet. Parlamentet uppmanar kommissionen att ge stöd till medlemsstaterna när det gäller att införliva den europeiska mediefrihetsförordningen i nationell lagstiftning, övervaka dess genomförande och överväga överträdelseförfaranden om skyldigheterna inte fullgörs. Parlamentet uppmanar kommissionen att aktivt bistå medlemsstaterna i tillämpningen av den europeiska mediefrihetsförordningen, bland annat genom att vid behov anta tolkningsriktlinjer, och att noga övervaka att den upprätthålls i praktiken, särskilt i medlemsstater där oberoende källor har uttryckt oro över situationen för mediefriheten. Parlamentet betonar att journalister och berörda parter, med tanke på förordningens direkta tillämplighet, redan har rätt att åberopa den inför nationella domstolar och EU-domstolar.

69. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och kandidatländerna att säkerställa skyddet av journalister och andra mediearbetare i EU i linje med kommissionens rekommendationer (EU) 2021/1534[67] och (EU) 2022/758[68]. Parlamentet understryker att skyddet av journalister måste omfatta inte bara effektiva fysiska säkerhetsåtgärder, utan även skyddsåtgärder mot hot, trakasserier och digitala angrepp på nätet, samt tillgång till information utan oskäliga hinder.

70. Europaparlamentet fördömer all hatpropaganda, både online och offline, inbegripet i traditionella medier och sociala medier och på offentliga platser, eftersom den utgör ett allvarligt hot mot demokratin och rättsstaten. Parlamentet efterlyser ett kraftfullare

---

67 Kommissionens rekommendation (EU) 2021/1534 av den 16 september 2021 om säkerställande av journalisters och andra mediearbetares skydd, säkerhet och egenmakt i Europeiska unionen (EUT L 331, 20.9.2021, s. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).

68 Kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 av den 27 april 2022 om skydd för journalister och människorättsförsvarare som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) (EUT L 138, 17.5.2022, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

upprätthållande av mediebestämmelserna för att värna ett diversifierat och inkluderande medielandskap. Parlamentet understryker att offentliga personer måste föregå med gott exempel när det gäller att säkerställa en respektfull debatt. Parlamentet påminner om att yttrandefriheten är en grundläggande rättighet och inte bör begränsas utan grund. Parlamentet betonar att yttrandefriheten inte får användas för att rättfärdiga hatpropaganda eller hatbrott. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att upphäva eller ändra lagstiftning som inte är i linje med europeiska och internationella normer när det gäller yttrandefriheten och den offentliga debatten.

71. Europaparlamentet påminner om att yttrandefriheten är en hörnsten i demokratiska samhällen och en väsentlig del av rättsstaten. Parlamentet noterar med oro att förekomsten av administrativa och straffrättsliga åtgärder riktade mot akademiker, journalister och människorättsförsvarare har ökat.

72. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att till fullo och utan dröjsmål genomföra direktivet mot munkavleprocesser[69] och kommissionens rekommendation (EU) 2022/758. Parlamentet uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna att gå längre än minimikraven för införlivande och att anta omfattande nationella åtgärder mot munkavleprocesser för att skydda journalister och andra måltavlor från hot, förtal och begränsningar i möjligheten att utöva sitt yrke.

73. Europaparlamentet rekommenderar medlemsstaterna att vid införlivandet av direktivet utvidga dess tillämpning till att omfatta även nationella fall, med tanke på att de flesta munkavleprocesser sker på nationell nivå. Parlamentet uppmuntrar ett antagande av mekanismer för avvisande i ett tidigt skede, ändamålsenliga regler för kostnadsövervältring, avskräckande sanktioner mot rättegångsmissbruk och kraftfulla stödåtgärder för drabbade journalister och andra måltavlor.

74. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att snarast överväga förslag eller kompletterande instrument för att ta itu med munkavleprocesser som inte omfattas av den nuvarande EU-ramen, och att undersöka ändringar som utvidgar direktivets tillämpningsområde till att omfatta mer än gränsöverskridande fall, för att säkerställa en hög och enhetlig skyddsnivå i hela EU.

---

69 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) (EUT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

75. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att bedöma huruvida EU:s sanktioner för att bekämpa desinformation är förenliga med unionsrättens proportionalitetskrav och med artikel 11 i stadgan, samtidigt som det fullt ut erkänner det legitima syftet att anta politiska åtgärder för att hantera desinformation och informationsmanipulation. Parlamentet anser att rätten att bli hörd och tillräckliga rättsliga skyddsåtgärder måste garanteras innan rådet tillämpar sådana åtgärder, särskilt när EU-medborgares – i synnerhet journalisters – rättigheter riskerar att undergrävas.

76. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att se till att minoriteter i praktiken kan delta i och få tillgång till medier och att audiovisuella medietjänster inte innehåller uppmaningar till våld eller hat mot minoriteter.

77. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att inrätta ramar som garanterar människors frihet att söka, ta emot och sprida information samt att se till att de nationella samordnarna inom ramen för förordningen om digitala tjänster kan fullgöra sin roll när det gäller att underlätta informationsutbyte och samarbete på unionsnivå. Parlamentet understryker vikten av ett snabbt och effektivt genomförande av förordningen om digitala tjänster för att säkerställa en säker och transparent onlinemiljö som medger ansvarsutkrävande. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att införlivandet av direktiv (EU) 2016/343 om oskuldspresumtionen fullt ut respekterar yttrande- och informationsfriheten, som garanteras i artikel 10 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och artikel 11 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, och inte innebär att det införs begränsningar för rapportering om frågor av allmänt intresse.

78. Europaparlamentet påminner om vikten av att övervaka stora onlineplattformar och upprätthålla förordningen om digitala tjänster, inbegripet utredningar av algoritmisk manipulation, förstärkning av hatpropaganda, politisk propaganda eller bristande tillsyn. Parlamentet betonar vikten av transparens i plattformsalgoritmer, oberoende revisioner och faktagranskningsmekanismer för att bekämpa desinformation, och understryker att dessa åtgärder bör kompletteras med garanterad tillgång till information och främjande av mediekompetens bland alla medborgare.

79. Europaparlamentet betonar att storskalig desinformation och informationsmanipulation, som i allt högre grad förstärks av avancerade AI-system, utgör allvarliga risker på områdena rättsstatlighet och demokratiska processer. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att fullt ut upprätthålla förordningen om digitala tjänster och förordningen om artificiell

intelligens[70] för att säkerställa transparens, ansvarsskyldighet och en effektiv begränsning av AI-drivna systemrisker för rättsstaten, särskilt i valsammanhang.

Civilsamhällets demokratiska utrymme

80. Europaparlamentet betonar den avgörande roll som ett starkt och ohindrat civilsamhälle, inbegripet gräsrots- och samhällsorganisationer, fackföreningar, aktivistgrupper, människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer, samt oberoende myndigheter och ombudspersoner, spelar i deras egenskap av övervakande instanser när det gäller att främja och upprätthålla demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter och säkerställa ansvarsskyldighet för både statliga och privata aktörer. Parlamentet påminner i detta sammanhang om att kommissionen erkänner att det i vissa medlemsstater kvarstår hinder för skapande av en miljö som främjar det arbete som utförs av aktörer i det civila samhället samt behovet av ytterligare åtgärder för dessa, till exempel särskild utbildning, åtgärder för att öka medvetenheten och skyddsmekanismer. Parlamentet riktar en bestämd uppmaning till kommissionen att intensifiera insatserna för att stärka skyddet av alla dessa aktörer och garantera de förutsättningar som är nödvändiga för att de ska kunna bedriva sin verksamhet på ett effektivt sätt. Parlamentet erinrar om behovet av en säker, stödjande och gynnsam miljö för dem. Parlamentet uppmuntrar medborgardeltagande i demokratiska processer.

81. Europaparlamentet erkänner civilsamhällets och de icke-statliga organisationernas roll när det gäller att skydda minoriteter och bekämpa diskriminering, och efterlyser rättvis och jämlik tillgång till stöd.

82. Europaparlamentet upprepar hur viktigt det är med ett brett samråd när rättsstatsrapporten utarbetas. Parlamentet uppmanar kommissionen att prioritera besök på plats i medlemsstaterna, eftersom sådana möjliggör en mer omfattande bedömning av situationen, med hänsyn tagen till sammanhanget.

83. Europaparlamentet betonar vikten av ett dynamiskt demokratiskt utrymme för civilsamhället och av församlingsfrihet och föreningsfrihet i hela EU, och betonar att dessa rättigheter, som skyddas av internationell rätt och stadgan, är avgörande för

---

70 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens) (EUT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

demokratin och de styrandes ansvarsskyldighet. Parlamentet konstaterar att dessa friheter behöver stärkas ytterligare i vissa medlemsstater. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa skyddet av mötesfriheten för alla och att garantera en säker, gynnsam och rättsligt säker miljö för utövandet av den, i linje med unionsrätten och europeiska och internationella människorättsnormer. Parlamentet noterar med oro de ökande begränsningarna av civilsamhällets demokratiska utrymme i flera medlemsstater, inbegripet alltför stora administrativa bördor, smutskastningskampanjer och begränsningar av tillgången till resurser. Dessa får en hämmande verkan och undergräver det civila samhällets roll som övervakande instans.

84. Europaparlamentet uttrycker djup oro över de upprepade begränsningarna av mötesfriheten. Parlamentet framhåller den kritik som framförts av Europarådet, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, FN och det civila samhällets organisationer när det gäller vissa lagar, inbegripet relevant lagstiftning på säkerhetsområdet, som inte uppfyller kravet på proportionalitet. Detta kan försvaga det rättsliga skyddet och strida mot internationella skyldigheter på människorättsområdet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att avstå från att införa lagstiftning eller praxis som begränsar mötesfriheten i förebyggande syfte, inbegripet åläggande av sanktioner eller påföljder för deltagare i fredliga demonstrationer utan rättslig tillsyn. Parlamentet påminner medlemsstaterna om att lagar och praxis avseende sammankomster och demonstrationer under alla omständigheter måste vara förenliga med internationella människorättsnormer, till exempel med hjälp av lämplig utbildning i mänskliga rättigheter och kontroll av folkmassor för tjänstemän inom brottsbekämpningen. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att införa lämpliga förfaranden eller mekanismer för registrering av identitetskontroller, och uppmanar medlemsstaterna att offentliggöra uppgifter om skador och dödsfall under demonstrationer för att öka de brottsbekämpande myndigheternas transparens och ansvarsskyldighet.

85. Europaparlamentet erkänner EU:s strategi för det civila samhället och åtgärder för att stärka skyddet, deltagandet och den hållbara finansieringen, inbegripet plattformen för det civila samhället, kunskapsnavet om civilsamhällets demokratiska utrymme och ytterligare skyddsverktyg.

86. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att fortsätta att förbättra den rättsliga och regleringsmässiga situationen för det civila samhället och samtidigt se till att alla begränsningar av föreningars finansiering och verksamhet är tydligt motiverade och proportionella och syftar till att uppnå legitima mål av allmänt intresse samt är helt förenliga med Unionsrätten och europeiska och internationella människorättsnormer, inbegripet

konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

87. Europaparlamentet uttrycker djup oro över det krympande demokratiska utrymmet för civilsamhället och den ökande förföljelsen av civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i EU, särskilt de som arbetar med antirasism, klimaträttvisa, hbtqi+-rättigheter, kvinnors rättigheter, migration, inbegripet humanitärt bistånd och bistånd till personer i sjönöd, samt korruptionsbekämpning. Parlamentet uppmanar med eftertryck kommissionen att systematiskt övervaka situationen för dessa organisationer i sina rättsstatsrapporter, eftersom ett krympande demokratiskt utrymme för civilsamhället utgör en strukturell rättsstatsfråga. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att tillhandahålla ett effektivt skydd för människorättsförsvarare, inbegripet mekanismer för snabba insatser vid hot.

88. Europaparlamentet uttrycker oro över konstitutionella ändringar som undergräver rättssäkerheten och unionsrättens företräde.

89. Europaparlamentet fördömer den överdrivna och rutinmässiga användningen av påskyndade lagstiftningsförfaranden i Ungern, där en betydande andel av lagarna antas utan tillräckligt samråd. Detta undergräver principerna om bättre lagstiftning, transparens, inkludering och demokratisk tillsyn.

90. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att säkerställa en balanserad ram som bidrar till ansvarsskyldighet och transparens med avseende på alla som försöker påverka den offentliga politiken, samtidigt som det civila samhället tillåts verka under fria, säkra och effektiva former. Parlamentet är oroat över den ökande förekomsten av rättsliga och ekonomiska restriktioner och smutskastningskampanjer riktade mot organisationer i det civila samhället och människorättsförsvarare samt kriminaliseringen av dessa, inbegripet den oberättigade kriminaliseringen av verksamheter inom det civila samhället. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att avstå från oproportionerliga begränsningar av mötesfriheten och församlingsfriheten. Parlamentet ger på nytt uttryck för vikten av att fullt ut genomföra direktivet mot munkavleprocesser och kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 för att skydda civilsamhällesorganisationerna. Parlamentet betonar att rapporteringskraven för icke-statliga organisationer inte får gå utöver sådana krav som är strikt nödvändiga och att de måste stå i proportion till de specifika mål som eftersträvas.

91. Europaparlamentet betonar att transparens och ansvarsskyldighet vid användning av unionens EU:s medel utgör avgörande delar av rättsstatligheten. Parlamentet betonar att rapporteringsskyldigheter och transparenskrav bör finnas för att säkerställa att EU-medel används väl samtidigt som man undviker onödiga bördor för

organisationerna. Parlamentet anser att den nuvarande EU-lagstiftningen om granskning, tillbörlig aktsamhet och transparens utgör en solid grund, och understryker att EU bör förbli redo att se över och stärka ramen om brister identifieras. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att säkerställa tilldelning av tillräckliga och hållbara ekonomiska resurser till organisationer i det civila samhället och människorättsförsvarare, i enlighet med tydliga kriterier för stödberättigande och tillsynsmekanismer som fullt ut skulle vara förenliga med de befintliga reglerna för transparens, ansvarsskyldighet och utgifter, särskilt mot bakgrund av det krympande demokratiska utrymmet för civilsamhället och de ökande administrativa bördorna. Parlamentet anser i detta avseende att kommissionen och medlemsstaterna bör tillhandahålla tillräcklig och stabil finansiering, anpassad till målen i fråga, för aktörer som arbetar för att främja grundläggande rättigheter, demokrati och rättsstatlighet, och understryker att tillgången till EU-finansiering måste vara rättvis, transparent och icke-diskriminerande. Parlamentet påminner om att finansieringsbeslut måste baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier, i enlighet med fördragen och budgetförordningen, så att man säkerställer en sund ekonomisk förvaltning och skyddar EU:s ekonomiska intressen.

92. Europaparlamentet betonar vikten av akademisk frihet som en fast beståndsdel av rättsstatligheten och uppmanar med kraft medlemsstaterna att skydda universiteten från otillbörligt politiskt inflytande och kontroll över den akademiska styrningen och att säkerställa institutionell autonomi. Medlemsstaterna uppmuntras att främja en rättsstatskultur genom informationskampanjer, utåtriktade initiativ och åtgärder som främjar demokratiska värden och principer.

Grundläggande rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering

93. Europaparlamentet betonar att skyddet och främjandet av grundläggande rättigheter är en viktig pelare i rättsstaten och en central skyldighet för samtliga medlemsstater enligt artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet understryker att dessa rättigheter måste skyddas lika för alla individer, utan diskriminering och genom transparenta lagstiftningsprocesser, effektiva rättsmedel och oberoende tillsynsmekanismer. Parlamentet framhåller att rättsstaten och de grundläggande rättigheterna är ömsesidigt förstärkande och att överträdelser av rättsstatens principer direkt undergräver åtnjutandet av de grundläggande rättigheterna.

94. Europaparlamentet betonar att alla begränsningar av de grundläggande rättigheterna och friheterna måste vara förenliga med artikel 52.1 i stadgan, och fördömer lagstiftningspraxis som leder till överdriven komplexitet, osäkerhet om rättsläget eller otydlighet för medborgarna.

95. Europaparlamentet understryker att medlemsstaternas rättsliga ramar måste garantera likhet inför lagen och rätten till icke-diskriminering, även inom ramen för rättsliga förfaranden. Parlamentet uppmanar kommissionen att agera beslutsamt vid bristande efterlevnad. Parlamentet betonar att alla åtgärder som påverkar den fria rörligheten för personer, uppehållsrätten eller möjligheterna till familjeåterförening måste vara förenliga med tillämplig Unionsrätt och stadgan, inbegripet principen om icke-diskriminering i artikel 21.

96. Europaparlamentet påminner om att effektiv tillgång till socialt skydd, tillräcklig minimiinkomst och icke-diskriminerande offentliga tjänster är avgörande för ett lika utövande av rättigheter. Parlamentet uppmanar kommissionen att undersöka hur social utestängning, extrem fattigdom och en brist på bostäder hindrar en effektiv tillgång till rättslig prövning och åtnjutandet av rättigheter i praktiken.

97. Europaparlamentet välkomnar jämlikhetsstrategin för hbtqi+-personer 2026–2030 som en viktig ram för att främja jämlikhet och icke-diskriminering i hela EU, särskilt genom ett förbättrat genomförande av EU:s jämlikhetslagstiftning, skydd och säkerhet för hbtqi+-personer och hbtqi+-aktivister, stärkta mekanismer för övervakning och ansvarsskyldighet samt åtgärder för att öka medvetenheten och utbildning av yrkesverksamma i nyckelpositioner. Kommissionen uppmanas eftertryckligen att lägga fram ett förslag om ett bindande EU-förbud mot omvändelsemetoder i samtliga medlemsstater.

98. Europaparlamentet är djupt oroat över de diskriminerande åtgärder som införts i vissa medlemsstater under förevändning att bekämpa så kallad hbtqi-propaganda och könsideologi. Parlamentet påminner om generaladvokatens förslag till avgörande i mål C-769/22[71], där det konstateras att sådan lagstiftning, om den inte är objektivt, vetenskapligt och proportionellt motiverad, är oförenlig med unionsrätten och stadgan. Parlamentet understryker att dessa åtgärder ökar stigmatiseringen, inkräktar på förbudet mot diskriminering, och på yttrandefriheten och informationsfriheten, samt kränker privat- och familjelivet och människans värdighet, och att de inte kan motiveras av de skäl som medlemsstaten har anfört. Parlamentet betonar att systematisk diskriminering av hbtqi+-personer innebär ett ifrågasättande av de värden som fastslås i artikel 2 i EU-fördraget och påverkar EU:s rättsordning i dess helhet. Parlamentet betonar att kommissionen måste agera snabbt och beslutsamt när medlemsstaterna kringgår unionsrätten, i synnerhet stadgan om de grundläggande rättigheterna, också med hjälp av påskyndade överträdelseförfaranden och interimistiska åtgärder.

---

71 Förslag till avgörande av generaladvokat Ćapeta föredraget den 5 juni 2025, ECLI:EU:C:2025:408.

Parlamentet fördömer diskriminerande konstitutionella reformer som påverkar jämställdheten och hbtqi+-personers rättigheter.

99. Europaparlamentet beklagar djupt bristen på framsteg inom jämställdhets- och icke-diskrimineringspolitiken i vissa medlemsstater och de ihållande bristerna i genomförandet av EU:s befintliga lagstiftning mot diskriminering. Parlamentet betonar att intersektionell diskriminering av personer som tillhör flera utsatta grupper fortfarande utgör ett problem i flera medlemsstater – med varierande grad av rättsligt erkännande och skydd – och inte hanteras i tillräcklig utsträckning inom EU:s nuvarande ramar för jämställdhet och icke-diskriminering. Parlamentet uppmanar eftertryckligen rådet att utan dröjsmål nå en överenskommelse om det övergripande antidiskrimineringsdirektivet. Parlamentet efterlyser fortsatta EU-åtgärder för att bekämpa diskriminering och hatbrott som riktar sig mot hbtqi+-personer, kvinnor, minderåriga, personer med funktionsnedsättning, äldre, migranter samt personer som tillhör minoriteter, för att säkerställa effektiv tillgång till rättslig prövning och rättsmedel för dem som drabbats.

100. Europaparlamentet uppmanar samtliga medlemsstater att skydda hbtqi+-personers rättigheter i enlighet med unionsrätten, stadgan och EU-domstolens och Europadomstolens rättspraxis på området. Parlamentet påminner om att rättsliga hinder för erkännande av partnerskap mellan personer av samma kön eller föräldraskap över gränserna kvarstår i flera medlemsstater, i strid med principerna om fri rörlighet och icke-diskriminering. Parlamentet uppmanar kommissionen att noga övervaka medlemsstaternas efterlevnad av EU-domstolens rättspraxis, särskilt domarna i målen C-673/16[72] och C-713/23[73], och att vid behov inleda överträdelseförfaranden. Parlamentet välkomnar kommissionens förslag om erkännande av föräldraskap och uppmanar rådet att anta det snabbt, för barnets bästa och i syfte att säkerställa rättssäkerhet i hela EU.

101. Europaparlamentet uppmanar alla medlemsstater att införa rättsligt erkännande av partnerskap mellan personer av samma kön, i linje med rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

102. Europaparlamentet understryker att avsaknaden av tillgängliga förfaranden för erkännande av juridiskt kön utgör en kränkning av de grundläggande rättigheterna. Parlamentet uppmanar alla medlemsstater att garantera rättsligt erkännande av könsidentitet baserat på självbestämmande, säkerställa ömsesidigt erkännande

---

72 Domstolens dom (stora avdelningen) av den 5 juni 2018, Relu Adrian Coman m.fl./Inspectoratul General pentru Imigrări och Ministerul Afacerilor Interne, ECLI:EU:C:2018:385.

73 Domstolens dom (stora avdelningen) av den 25 november 2025, Jakub Cupriak-Trojan och Mateusz Trojan/Wojewoda Mazowiecki, ECLI:EU:C:2025:917.

över gränserna och skydda personuppgifter, i linje med rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

103. Europaparlamentet uttrycker oro över den kraftiga ökningen av alla former av religiöst hat, rasism, främlingsfientlighet och andra former av diskriminering runt om i EU. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa lika skydd inför lagen för alla minoriteter.

104. Europaparlamentet uttrycker djup oro över den ökande antisemitismen i EU och noterar att många judar rapporterar att de upplever antisemitisk fientlighet både online och offline, vilket påverkar deras dagliga liv och känsla av trygghet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta effektiva åtgärder för att ta itu med och förhindra antisemitiska handlingar och antisemitisk retorik.

105. Europaparlamentet uttrycker djup oro över de ökande nivåerna av islamofobi och antimuslimskt hat i EU, och noterar att många muslimer upplever rasism, hatbrott, trakasserier och diskriminerande behandling i sina dagliga liv. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta effektiva åtgärder för att förebygga och ta itu med sådana handlingar och sådan retorik.

106. Europaparlamentet fördömer incidenter med hatbrott och hatpropaganda online och offline, oavsett diskrimineringsgrund. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att anta och genomföra effektiva åtgärder för att bekämpa alla former av rasism, med fullständig involvering av det civila samhället och med bidrag från berörda parter, till exempel Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. Parlamentet efterlyser att man stärker arbetet med förebyggande, utredningar, lagföring och stöd till offer, med fullt deltagande av det civila samhället och likabehandlingsorganen. Parlamentet framhåller bristen på omfattande EU-lagstiftning och efterlyser att hatpropaganda och hatbrott inkluderas bland EU-brotten enligt artikel 83.1 i EUF-fördraget, inbegripet när de grundar sig på sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

107. Europaparlamentet är oroat över eftersläpningen i skyddet av rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, som i allt högre grad förbises. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att deras rättsliga ramar och politik inte leder till diskriminering. Parlamentet påminner om sitt förslag att inkludera skyddet av minoriteters rättigheter i rättsstatsrapporten och uppmanar kommissionen att föreslå EU-åtgärder för att skydda minoriteters rättigheter och språkrättigheter, bland annat genom EU:s anslutning till ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

108. Europaparlamentet framhåller den utbredda diskriminering som romska befolkningsgrupper utsätts för, inbegripet antiziganism, segregering i fråga om bostäder, utbildning och tillgång till tjänster, samt att de ses som ett samhällshot. Parlamentet efterlyser riktade åtgärder, starkare mekanismer för övervakning och ansvarsskyldighet och ett meningsfullt deltagande av det romska civilsamhället, bland annat i EU-anslutningsprocesserna.

109. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta itu med rasdiskriminering och etnisk diskriminering, inbegripet rasprofilering, i samband med bedömningen av rättsstaten, bland annat genom effektiva utredningar, insamling och offentliggörande av uppdelade uppgifter i linje med standarder för grundläggande rättigheter och deltagande av civilsamhället. Parlamentet understryker vikten av att ta itu med diskriminering på intersektionella grunder inom en övergripande ram för grundläggande rättigheter.

110. Europaparlamentet efterlyser effektiva garantier för att säkerställa en säker onlinemiljö och för att bekämpa hat, diskriminering och desinformation. Parlamentet betonar behovet av en fullständig, rättighetsbaserad tillämpning av förordningen om digitala tjänster, förordningen om digitala marknader[74], förordningen om artificiell intelligens, direktivet mot munkavleprocesser och den europeiska mediefrihetsförordningen.

111. Europaparlamentet framhåller att bristen på framsteg när det gäller samhällsbaserade tjänster för personer med funktionsnedsättning väcker allvarliga farhågor om efterlevnaden av skyldigheterna avseende grundläggande rättigheter.

112. Europaparlamentet upprepar att medlemsstaterna är skyldiga att respektera unionsrätten samt internationell migrations- och asylrätt på land och till havs. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att säkerställa att migrations- och asylpolitiken, inbegripet migrations- och asylpakten, genomförs i full överensstämmelse med stadgan, principen om non-refoulement och principen om ansvarsfördelning för att säkerställa att människors rätt till asyl och internationellt skydd upprätthålls.

113. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att genomföra migrations- och asylpolitiken i full överensstämmelse med fördragen, stadgan och tillämplig internationell rätt. Parlamentet betonar att alla personer på EU:s territorium har rätt till respekt för sin mänskliga värdighet, att de inte får utsättas för omänsklig eller

---

74 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (Förordningen om digitala marknader) (EUT L 265, 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

förnedrande behandling och att de är lika inför lagen utan diskriminering på någon grund, inbegripet nationalitet eller migrationsstatus.

114. Europaparlamentet anser att slutsatserna från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter och EU-domstolens rättspraxis utgör en tillförlitlig grund för tolkningen av artikel 2 i EU-fördraget och tillämpningsområdet för rättigheterna i stadgan.

115. Europaparlamentet välkomnar kommissionens beslut att stå fast vid sitt förslag till direktiv om likabehandling[75] och riktar en bestämd uppmaning till rådet att slutföra och anta det utan ytterligare dröjsmål, eftersom det är avgörande för att åtgärda brister i EU:s skydd mot diskriminering.

116. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta effektiva åtgärder mot könsrelaterat våld, både online och offline, bland annat genom att lägga till det i förteckningen över ”EU-brott”. Parlamentet uppmanar med kraft till ett lagstiftningsförslag från EU om bekämpning av våldtäkt som definieras utifrån bristande samtycke, ett fullständigt genomförande av EU:s regler om våld mot kvinnor och ratificering av Istanbulkonventionen i alla medlemsstater. Parlamentet uttrycker oro över genusfientliga rörelser och desinformation som undergräver jämställdheten.

117. Europaparlamentet upprepar sitt krav på att rätten till tillgång till säker och laglig abort ska fastställas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Parlamentet understryker att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är en integrerad del av jämlikheten och kampen mot könsrelaterat våld.

Rättsstatsprincipen och EU:s budget

118. Europaparlamentet är bekymrat över rapporter från organisationer i det civila samhället som tyder på att vissa kränkningar av rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna kan ha kopplats till användningen av vissa EU-medel i vissa medlemsstater. Parlamentet uppmanar kommissionen att grundligt utreda om sådana kränkningar förekommer i EU-finansierade program eller projekt och, om sådana kränkningar konstateras, betrakta de relevanta nödvändiga villkoren och delmålen för faciliteten för återhämtning och resiliens som ouppfyllda. Parlamentet uppmanar vidare kommissionen att inkludera rekommendationer för att ta itu med dessa kränkningar i sin årliga rättsstatsrapport och att, om

---

75 Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (COM(2008)0426).

brister kvarstår, ställa in ytterligare betalningar till dess att de identifierade bristerna har åtgärdats.

119. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att stärka de oberoende övervakningsmekanismerna för EU-finansierade åtgärder, inbegripet genom konsekvensbedömningar avseende rättsliga och grundläggande rättigheter och oberoende utvärderingar med deltagande av civilsamhället, samtidigt som den faktiska tillgången till rättslig prövning garanteras, i syfte att säkerställa efterlevnaden av unionsrätten och stadgan. Parlamentet uppmuntrar till tilldelning av tillräckliga resurser för att stödja en sådan övervakning.

120. Europaparlamentet betonar att skyddet av rättsstatsprincipen är oumbärligt för att skydda unionens ekonomiska intressen. Parlamentet understryker att oberoende rättssystem, effektiva regelverk för korruptionsbekämpning och transparenta administrativa förfaranden är avgörande för att säkerställa att EU-medel förvaltas, fördelas och används i enlighet med principerna om sund ekonomisk förvaltning. Parlamentet efterlyser lämplig finansiering för organ såsom Eppo och Olaf för att säkerställa deras kapacitet att effektivt utreda, åtala och lagföra brott som skadar unionens ekonomiska intressen, med tanke på deras inverkan på rättsstaten.

121. Europaparlamentet betonar behovet av att stärka synergierna mellan de olika rättsstatsverktygen och deras koppling till EU:s budget, samt att stärka kopplingarna mellan rekommendationerna för att ta itu de mest ihållande kränkningarna i den årliga rättsstatsrapporten och budgetverktygen. Parlamentet beklagar djupt bristen på detaljer i rättsstatsrapporten 2025 om hur denna koppling görs, särskilt i dess rekommendationer.

122. Europaparlamentet insisterar på att de åtgärder som krävs för att frigöra EU-medel, enligt definitionen i de relevanta beslut som fattats enligt förordningen om gemensamma bestämmelser, förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens[76] och villkorlighetsförordningen, måste bedömas konsekvent inom ramen för samma sömlösa och enhetliga verktygslåda och att inga betalningar bör göras så länge brister kvarstår. Parlamentet vidhåller att varje tillbakagång också bör beaktas och hanteras så att det inte uppstår liknande situationer eller ytterligare tillbakagång i framtiden. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att sådana bedömningar förblir strikt opartiska, fria från instrumentalisering och enbart baseras på efterlevnad av rättsstatsnormerna.

---

76 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

Parlamentet påminner om att alla förslag om att häva budgetåtgärderna bör baseras på solid, heltäckande och aktuell information i linje med generaladvokatens förslag till avgörande i mål C-225/24[77], där det betonades att varje villkor för utbetalning bör offentliggöras för att säkerställa transparens och ansvarsskyldighet. Parlamentet konstaterar att kommissionens årliga rättsstatsrapport är en viktig faktagrund för att identifiera systemutmaningar som kan påverka ett korrekt genomförande av EU:s budget. Parlamentet uppmanar kommissionen att fastställa och offentliggöra tydliga och detaljerade kriterier för bedömning av budgetkonsekvenserna av rättsstatsbrister, även när det gäller avbrytande, innehållande och omfördelning av EU-medel, och att säkerställa ett snabbt och icke-selektivt beslutsfattande i alla medlemsstater.

123. Europaparlamentet upprepar att mekanismen för villkorlighet i samband med rättsstaten utgör en integrerad del av unionens verktygslåda för finansiell styrning. Parlamentet påminner om att villkorlighetsförordningen har varit ett viktigt verktyg för att skydda EU:s ekonomiska intressen mot överträdelser av rättsstatens principer och bör tillämpas närhelst de rättsliga villkoren är uppfyllda i hela EU:s budget. Parlamentet efterlyser en konsekvent, effektiv, snabb och opartisk tillämpning av villkorlighetsförordningen, inbegripet en proaktiv användning av artikel 6.4 i förordningen när så är motiverat, samtidigt som proportionalitetsprincipen respekteras. Parlamentet beklagar kommissionens tolkning att villkorlighetsförordningen bör användas endast som en sista utväg.

124. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att klargöra vad som utgör en tillräckligt direkt koppling mellan överträdelser av rättsstatens principer och EU:s ekonomiska intressen, samt att fastställa klara, objektiva och förutsebara kriterier för bedömning av budgetåtgärdernas och de korrigerande åtgärdernas ändamålsenlighet, i enlighet med Europeiska revisionsrättens begäran. Parlamentet uppmanar kommissionen att i sin rättsstatsrapport ange huruvida de allvarliga risker eller kränkningar som identifierats i medlemsstaterna motiverar en tillämpning av villkorlighetsförordningen, och att omsätta de landsspecifika rekommendationerna för att ta itu med de mest ihållande kränkningarna i medlemsstaterna i konkreta delmål som medlemsstaterna ska genomföra och som i förekommande fall ska tjäna som underlag för att motivera aktiveringen av villkorlighetsförordningen.

---

77 Förslag till avgörande av generaladvokat Ćapeta föredraget den 12 februari 2026, mål C-225/24, Europaparlamentet mot Europeiska kommissionen, ECLI:EU:C:2026:88.

125. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen kommissionen och rådet att agera snabbt och fullständigt transparent om det fastställs ett samband mellan överträdelser av rättsstatens principer eller allvarliga risker för detta och risker för EU:s budget och om den berörda medlemsstaten inte vidtar åtgärder för att hantera situationen på ett effektivt och hållbart sätt och med nödvändig skyndsamhet.

126. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att vidta ytterligare åtgärder enligt villkorlighetsförordningen i Ungerns fall när det gäller andra överträdelser av rättsstatsprincipen, till exempel sådana som rör rättsväsendet. Parlamentet framhåller att försvagningen av rättsväsendet och av den offentliga förvaltningens oavhängighet och opartiskhet samt otillbörlig leverantörskoncentration i upphandlingsförfaranden utgör systembetingade risker för rättsstaten som hotar en sund ekonomisk förvaltning. Parlamentet betonar att överträdelser av regler, manipulation av eller otillbörlig favorisering vid anbudsinfordringar och ansökningar som rör EU-finansiering samt administrativa trakasserier som bryter mot principen om likabehandling av lokala och regionala myndigheter, företag eller andra slutmottagare eller stödmottagare och deras tillgång till EU-medel och även upphandling, revisionsorgan, skyddsåtgärder mot korruption eller kontrollsystem, utgör direkta risker för EU-budgeten och kräver en konsekvent och strikt tillämpning av villkorligheten.

127. Europaparlamentet påminner om att slutmottagare eller stödmottagare av EU-finansiering som inte är statliga enheter inte bör påverkas negativt av problem som orsakas av nationella myndigheter om budgetåtgärder vidtas. Parlamentet uppmanar på nytt kommissionen att säkerställa att de slutliga mottagarna av EU-medel inte berövas dessa medel, enligt vad som fastställs i villkorlighetsförordningen. Parlamentet påminner om skyldigheten för de medlemsstater som är föremål för åtgärder enligt villkorlighetsförordningen att fortsätta att fullgöra alla åtaganden gentemot slutmottagare eller bidragsmottagare. Parlamentet uppmanar kommissionen att undersöka sätt att säkerställa att EU-medel når lokala myndigheter och organisationer i det civila samhället om den berörda regeringen inte samarbetar i fråga om bristerna. Parlamentet påpekar att en möjlig lösning är att göra de anslag som motsvarar tillbakadraganden enligt villkorlighetsordningar tillgängliga för användning inom ramen för andra EU-instrument eller EU-program som genomförs genom direkt eller indirekt förvaltning, särskilt sådana som bidrar till att stödja demokrati, civilsamhället, de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget eller kampen mot korruption. Parlamentet understryker att en sådan omfördelning måste ske i full överensstämmelse med principerna om sund ekonomisk förvaltning och likabehandling.

128. Europaparlamentet betonar att medlemsstaternas verifierbara efterlevnad av både rättsstatens principer och stadgan måste betraktas som en nödvändig förutsättning för att erhålla EU-medel. Parlamentet understryker att fullständig efterlevnad av dessa villkor måste föregå godkännandet av alla EU-finansierade program och projekt som lämnas in av offentliga myndigheter. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att alla beslut om att avbryta, minska eller spärra hela eller delar av betalningarna grundas på tydligt definierade, transparenta och förutsägbara bedömningspunkter under genomförandet av EU-medel, i enlighet med proportionalitetsprincipen och med beaktande av den konstaterade överträdelsens art, varaktighet, allvar och omfattning. Parlamentet betonar att kontinuerlig övervakning måste kompletteras med åtminstone regelbundna och formellt fastställda periodiska översyner, inbegripet en årlig bedömning av efterlevnaden som uttryckligen kopplas till slutsatserna i kommissionens rättsstatsrapporter, för att garantera rättssäkerhet, ansvarsskyldighet och faktiskt ansvar för korrigerande åtgärder.

129. Europaparlamentet välkomnar förslaget i kommissionens förslag till flerårig budgetram för 2028–2034 om att tillgång till uppemot hälften av medlen ska villkoras med efterlevnad av rättsstatsprincipen och stadgan innan de godkänns, eftersom detta stärker EU:s förmåga att säkerställa att EU-finansieringen stöder politik som grundar sig på grundläggande rättigheter och demokratiska principer. Parlamentet noterar att det genom förslaget upprätthålls och införs övergripande villkor om respekt för rättsstatens principer och stadgan i relevanta program. Parlamentet anser att en sådan strategi för villkorlighet kan ta itu med farhågor när det gäller skyddet av slutmottagare eller stödmottagare, särskilt genom att göra det möjligt att göra medel tillgängliga igen inom ramen för direkt eller indirekt förvaltning, särskilt de instrument och program som bidrar till att stödja demokratin, det civila samhället, de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget eller kampen mot korruption, främst i den medlemsstat där kränkningarna ägde rum. Parlamentet noterar med oro de potentiella överlappningarna mellan den nya föreslagna villkorligheten i den kommande fleråriga budgetramen och den befintliga villkorlighetsförordningen. Parlamentet anser dock att de övergripande villkoren bör omfatta alla värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och att beslutsförfarandet bör vara identiskt och utmynna i beslut från kommissionen. Parlamentet efterlyser en enhetlig, sammanhängande och övergripande ram för alla EU-program, och begär att kommissionen säkerställer tydliga, objektiva och transparenta kriterier för tillämpningen av rättsstatsvillkor samt effektiv samordning mellan de olika instrumenten.

130. Europaparlamentet begär att medel som hålls inne eller fryses på grund av överträdelser av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-

fördraget inte på nytt får göras tillgängliga för de berörda myndigheterna i medlemsstaterna.

131. Europaparlamentet noterar att de föreslagna nationella och regionala partnerskapsplanerna skulle konsolidera betydande EU-medel i en enda strategisk ram per medlemsstat och göra utbetalningarna alltmer resultatbaserade. Parlamentet uppmanar vidare kommissionen att tillhandahålla tydliga, transparenta och kontrollerbara kriterier för att bedöma förekomsten av och effektiviteten hos de ”lämpliga mekanismer” som krävs för godkännande av nationella och regionala planer, som en förutsättning för att de ska kunna tillämpas effektivt, i syfte att säkerställa rättslig förutsebarhet och efterlevnad av rättsstatsprincipen och stadgan vid genomförandet av EU-medel.

132. Europaparlamentet betonar att ett effektivt skydd av EU:s budget också är beroende av robusta system för ekonomisk förvaltning och kontroll. Parlamentet uppmanar kommissionen att ta hänsyn till bedömningar från EU:s relevanta organ, kontor och byråer samt nationella revisionsmyndigheter i sina årliga rättsstatsrapporter för att bedöma rättsstatsrelaterade risker för EU-medlen. Parlamentet understryker att de systembrister som identifierats av dessa tillsynsorgan vederbörligen bör återspeglas i kommissionens användning av budgetskyddsverktyg.

Rättsstatsprincipen och inremarknadsdimensionen

133. Europaparlamentet välkomnar det faktum att en inremarknadsdimension har inkluderats i rättsstatsrapporten, eftersom det understryker sambandet mellan rättsstatsnormer och den övergripande ekonomiska miljön i EU. Parlamentet betonar att denna strategi bidrar till att identifiera strukturella hinder som påverkar företag, arbetstagare och gränsöverskridande ekonomisk verksamhet och bidrar till en förutsägbar, transparent och rättvis marknadsmiljö, i syfte att säkerställa att rättigheter försvaras, korruption bestraffas och kontrakt verkställs. Parlamentet konstaterar att rättslig osäkerhet, godtyckliga administrativa beslut och inkonsekvent rättsligt skydd undergräver den ekonomiska förutsägbarheten och påverkar de ekonomiska aktörernas förmåga att verka på den inre marknaden, vilket framhålls av de berörda parter som konsulterats inför rättsstatsrapporten 2025. Parlamentet betonar att ett välfungerande rättsväsen, ett starkt regelverk för korruptionsbekämpning, mediepluralism samt effektiva kontroller och motvikter är oumbärliga för att den inre marknaden ska fungera smidigt. Parlamentet understryker att rättssäkerhet, rättvisa och transparenta upphandlingsregler, effektiva åtgärder mot korruption, mediefrihet, balanserade demokratiska befogenheter och starkt arbetstagarskydd och socialt skydd är viktiga drivkrafter för hållbar konkurrenskraft, social sammanhållning och en välfungerande inre marknad.

134. Europaparlamentet föreslår att kommissionen fortsätter att främja inremarknadsdimensionen, eftersom det är viktigt att säkerställa både en välfungerande inre marknad och ett motståndskraftigt demokratiskt system, och att fördjupa samarbetet med berörda parter och organisationer i det civila samhället, inbegripet fackföreningar, rättsliga sammanslutningar, journalistorganisationer, advokatsamfund och andra yrkesgrupper vars expertis är avgörande för att tidigt kunna identifiera systemrisker för rättsstaten i framtida bedömningar. Parlamentet betonar att kommissionen bör göra riktade insatser för att öka medvetenheten om rättsstatsrapporterna och uppmuntra bidrag från dessa aktörer i alla medlemsstater.

135. Europaparlamentet välkomnar kommissionens erkännande av att respekt för rättsstaten är en förutsättning för en stabil och pålitlig investeringsmiljö. Parlamentet understryker att förutsägbara rättsliga ramar, opartiska domstolar och effektiva verkställighetsmekanismer stärker investerarnas förtroende och bidrar till hållbar ekonomisk tillväxt på hela den inre marknaden.

136. Europaparlamentet är bekymrat över de brister som konstaterats i flera medlemsstater, bland annat när det gäller jämlikhet och rättvisa i offentlig upphandling och direkttilldelning. Parlamentet uppmanar kommissionen att se till att de brister som konstaterats inom denna dimension återspeglas på ett adekvat sätt i konkreta och målinriktade rekommendationer i dess rättsstatsrapport.

137. Europaparlamentet uppmanar kommissionen, när den bedömer den inre marknadens dimension i rättsstatsrapporten, och medlemsstaterna att ta itu med strukturella snedvridningar inom den offentliga upphandlingen och användningen av EU-medel och nationella medel. Parlamentet understryker att en konsekvent tillämpning av EU:s regler om konkurrens, statligt stöd och offentlig upphandling, i kombination med stöd till mer diversifierade lokala ekonomier och rättvis tillgång till finansiering, är nödvändig för att skapa en positiv cirkel där öppna och konkurrenskraftiga marknader understödjer rättsstaten.

138. Europaparlamentet betonar behovet av att stärka kommissionens användning av datadriven analys när den bedömer hur rättsstatsförhållandena påverkar den inre marknaden. Parlamentet konstaterar att robusta och jämförbara indikatorer för rättsväsendets effektivitet, korruptionsrisker, administrativa resultat och regelverksstabilitet är avgörande för att identifiera strukturella svagheter som hindrar ekonomisk aktivitet. Parlamentet uppmuntrar kommissionen att vidareutveckla evidensbaserade metoder och öka tillgången till högkvalitativa datamängder för att förbättra analysens djup och den politiska relevansen i framtida rättsstatsrapporter.

139. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i sina landskapitel identifiera de medlemsstater där rättsliga förseningar, bristfälligt

verkställande av avtal eller systembetingad korruption i praktiken skapar icke-tariffära handelshinder för företag från andra medlemsstater, och att jämföra framstegen med de resultatindikatorer som fastställts. Parlamentet betonar att en sådan identifiering måste baseras på transparenta uppgifter och metoder och uttryckligen koppla brister i rättsstaten till förlorade investeringar, högre transaktionskostnader och minskat deltagande av små och medelstora företag på den inre marknaden.

140. Europaparlamentet anser att inremarknadsdimensionen ligger till grund för kommissionens rättsstatsrapport, medan rättssystemet, ramen för korruptionsbekämpning, mediepluralism och mediefrihet samt andra institutionella frågor som rör kontroller och motvikter erkänns som centrala pelare i rapporten. Parlamentet framhåller i detta sammanhang vikten av att hantera den inverkan som den ekonomiska ojämlikheten och den sociala utestängningen har på det demokratiska deltagandet och rättsstaten.

Rättsstatsprincipen som grunden för utvidgningsprocessen och EU:s yttre åtgärder

141. Europaparlamentet upprepar att de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget måste respekteras fullt ut och otvetydigt inte bara av de nuvarande medlemsstaterna utan även av kandidatländer och potentiella kandidatländer under hela anslutningsprocessen och kontinuerligt därefter. Parlamentet betonar att EU:s trovärdighet och legitimitet i utvidgningsprocessen är beroende av att såväl EU:s medlemsstater som kandidatländerna och potentiella kandidatländer bedöms utifrån samma höga standarder när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatlighet, och understryker att denna trovärdighet, denna legitimitet och detta förtroende för EU:s åtaganden kan skadas av dubbla måttstockar på dessa områden. Parlamentet betonar att anslutningsfasen är ett avgörande och icke förhandlingsbart skede för att fastställa en solid, oåterkallelig och hållbar grund för skyddet av rättsstaten, de grundläggande rättigheterna och de demokratiska normerna, som utgör de grundläggande förutsättningarna för EU-anslutning. Parlamentet konstaterar att det fortfarande finns betydande problem när det gäller övervakningen av de grundläggande rättigheterna för nationella minoriteter i kandidatländerna.

142. Europaparlamentet efterlyser en noggrann, kontinuerlig och djupgående utvärdering av rättsstatligheten i alla länder som genomgår en anslutningsprocess. Parlamentet uppmuntrar kommissionen att lämna tydliga, konkreta och mätbara rekommendationer om brister och framsteg när det gäller rättsstaten, och insisterar på fullständig konsekvens, komplementaritet och ömsesidig förstärkning mellan rättsstatsrapporten och utvidgningsrapporten, för att undvika att det

görs skilda bedömningar och säkerställa en sammanhängande och trovärdig utvidgningspolitik.

143. Europaparlamentet välkomnar att rättsstatsrapporten innehåller specifika kapitel om Albanien, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien. Parlamentet uppmanar kommissionen att utvidga det geografiska tillämpningsområdet för framtida rapporter till att omfatta alla kandidatländer och potentiella kandidatländer och att tillhandahålla konkreta, mätbara rekommendationer för att stödja reformer och säkerställa att höga standarder upprätthålls efter anslutningen.

144. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att ge kraftfullt stöd till kandidatländer och potentiella kandidatländer för att genomföra ambitiösa reformer gällande demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatlighet.

145. Europaparlamentet understryker att värdena i artikel 2 i EU-fördraget måste respekteras även när EU-medel tilldelas länder utanför EU som deltar i unionsprogram, och genomgående under varje uppföljande övervakning av användningen av medel. Parlamentet erinrar om att skyddet av dessa värden är nödvändigt för att garantera en samstämd och sund ekonomisk förvaltning av alla EU:s utgifter både inom EU och inom ramen för samarbete med länder utanför EU.

146. Europaparlamentet begär att rättsstatsprincipen ska tillämpas konsekvent på alla EU:s utgifter, inbegripet på yttre åtgärder i allmänhet, och på föranslutningsstöd för kandidatländer och potentiella kandidatländer i synnerhet, inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III) och på faciliteten för reformer och tillväxt för västra Balkan. Parlamentet betonar att sådana utgifter måste vara transparenta, evidensbaserade och resultatbaserade och åtföljas av effektiv övervakning och rättsliga skyddsåtgärder, i linje med EU:s värden enligt artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet vill att utbetalningarna inom ramen för IPA III ska knytas till konkreta resultat och att finansieringen ska omfördelas, dras in eller minskas vid ihållande tillbakagångar när det gäller rättsväsendets oberoende, insatser för korruptionsbekämpning och grundläggande rättigheter.

147. Europaparlamentet betonar vikten av att upprätthålla en regelbaserad världsordning för att upprätthålla de universella värden som unionen bygger på. Parlamentet varnar för att växande hot mot multilaterala institutioner, inbegripet försök att undergräva legitimiteten för Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen, och det bredare åsidosättandet av internationell rätt utgör ett allvarligt hot mot den regelbaserade världsordningen. Parlamentet beklagar djupt de aldrig tidigare skådade hot som Internationella brottmålsdomstolen utsätts för, inbegripet de

sanktioner som införts mot dess domare och andra tjänstemän. Parlamentet efterlyser en aktivering av EU:s blockerande stadga[78] för att skydda Internationella brottmålsdomstolen och dem som samarbetar med och stöder domstolen, inbegripet organisationer i det civila samhället och människorättsförsvarare. Parlamentet uppmanar EU och dess medlemsstater samt kandidatländer och potentiella kandidatländer att fortsätta att stödja Internationella brottmålsdomstolen och att använda alla tillgängliga instrument för att stärka kampen mot straffrihet i hela världen.

148. Europaparlamentet upprepar EU:s starka stöd för Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen som nödvändiga, oberoende och opartiska institutioner. Parlamentet påminner om att fullständig efterlevnad av Internationella brottmålsdomstolens beslut, inbegripet verkställandet av arresteringsorder, är en skyldighet för EU:s medlemsstater. Parlamentet uppmanar kommissionen att i sina rättsstatsrapporter ange fall där Internationella brottmålsdomstolens arresteringsorder inte har verkställts. Parlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna att fullt ut följa internationella domstolars avgöranden och att tillämpa universell jurisdiktion för att bekämpa straffrihet. Parlamentet uppmanar EU att uppmuntra länder utanför EU, inbegripet viktiga partnerländer samt kandidatländer och potentiella kandidatländer, att bli parter i Romstadgan.

Åtgärder för att förbättra kommissionens rapporteringsprocess

149. Europaparlamentet välkomnar kommissionens ansträngningar för att förbättra sin metodik i rättsstatsrapporten. Parlamentet uppmanar kommissionen att i framtida utgåvor definiera och offentliggöra tydliga och operativa riktmärken och indikatorer för varje pelare och att tillämpa dem på ett konsekvent och transparent sätt i alla medlemsstater, så att meningsfulla jämförelser kan göras och det blir tydligt vilka standarder som tillämpas.

150. Europaparlamentet konstaterar att kommissionens rättsstatsrapport har blivit mer omfattande sedan den infördes 2020. Parlamentet beklagar dock djupt att väsentliga delar av parlamentets resolutioner, inbegripet rekommendationer riktade till kommissionen och rådet i samband med rättsstatsrapporteringen inte har beaktats fullt ut. Parlamentet uppmanar kommissionen och rådet att beakta dessa rekommendationer.

151. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vara mer transparent i fråga om de kriterier som den tillämpar för att välja ut

---

78 Rådets förordning (EG) nr 2271/96 av den 22 november 1996 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning (EGT L 309, 29.11.1996, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2271/oj).

information från civilsamhället, internationella organ, nationella myndigheter och andra berörda parter i rapporteringsprocessen. Parlamentet betonar vikten av att säkerställa konsekvens och tydlighet i hur denna information bedöms och återspeglas i de slutliga landskapitlen. Parlamentet noterar att inom ramen för de tillgängliga resurserna bör lämplig återkoppling och uppföljning ges till alla bidragsgivare när det gäller användningen av deras bidrag, och insisterar på att rapporteringsprocessen ska vara evidensbaserad, transparent och opartisk.

152. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att metoden för att välja ut frågor i rättsstatsrapporten är transparent genom att tydligt definiera viktiga kriterier, bland annat vad som utgör en ”betydande utveckling”, och se till att nya utmaningar systematiskt beaktas. Parlamentet uppmanar kommissionen att använda tydligare språk när den bedömer efterlevnaden av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

153. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att vid utarbetandet av rättsstatsrapporten eftersträva ett starkare samarbete och genomföra föregående samråd med parlamentet.

154. Europaparlamentet betonar att gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor har genomfört flera ad hoc-delegationsresor under de senaste åren, och att situationen för rättsstatligheten, demokratin och de grundläggande rättigheterna i flera fall har bedömts uppvisa större brister än de som lyfts fram i kommissionens rapporter. Parlamentet anser att den övervakning som gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter står för bör beaktas vederbörligen inom ramen för samrådsförfarandet och vid det efterföljande utarbetandet av rapporten. Parlamentet efterlyser starkare och mer strukturerade interinstitutionella förbindelser mellan parlamentet och kommissionen, bland annat genom regelbundna utbyten, transparenta återkopplingsmekanismer och snabb integrering av parlamentariska bedömningar.

155. Europaparlamentet upprepar att det finns ett behov av att inrätta en övergripande interinstitutionell mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter som omfattar alla de värden som anges i artikel 2 i EU-fördraget.

156. Europaparlamentet anser att kommissionen bör vara tydligare när det gäller att kartlägga och beskriva den utveckling som varje medlemsstat och kandidatland genomgår, inbegripet tidiga varningstecken och identifiering av allvarliga problem och problem på systemnivå, och betonar att kommissionen bör säkerställa samstämdhet mellan de identifierade problemen och de

rekommendationer som utfärdas samt större klarhet om hur dessa bedömningar görs. Parlamentet uppmanar kommissionen att klargöra att systematiska, avsiktliga och allvarliga överträdelser av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget under en längre period undergräver de strukturella villkoren för medlemskap i en union som bygger på rättsstatsprincipen. Parlamentet betonar att medlemsstaterna under sådana omständigheter riskerar att inte fullgöra de åtaganden som följer av deras status enligt fördragen. Parlamentet påminner om att institutionerna är skyldiga att aktivera de mekanismer som föreskrivs i fördragen.

157. Europaparlamentet understryker att det är mycket viktigt att inte begränsa bedömningen till tidigare identifierade brister, utan att systematiskt uppdatera analysen för att återspegla ny utveckling, nya risker och nya tillbakagångar. Parlamentet betonar att det är just i detta avseende som ökad metodologisk precision och tydlighet är avgörande för att säkerställa att rekommendationerna förblir relevanta, anpassningsbara och i linje med den faktiska rättsstatliga utvecklingen i varje medlemsstat.

158. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att utfärda rekommendationer som är mer operativa till sin karaktär och som innebär att sådana som rör allvarliga problem och problem på systemnivå tydligt särskiljs från sådana som rör mindre betydande problem för att undvika risken att trivialisera de allvarligaste överträdelserna av rättsstatens principer och att konkreta åtgärder, tidsfrister och riktmärken fastställs för medlemsstaternas och kandidatländernas genomförande av dem. Parlamentet betonar att rekommendationerna inte bör rikta sig till alla medlemsstater i lika hög grad, utan bör stå i proportion till den specifika rättsstatssituationen i varje land. Parlamentet påpekar att rekommendationerna bättre bör återspegla negativa resultat i rapporten och vara mer detaljerade. Parlamentet anser att bedömningen av huruvida tidigare rekommendationer följts bör vara mer exakt och kvalitativ och inte enbart baseras på lagstiftningsändringar, utan även på verkliga och verifierbara bevis på deras genomförande i praktiken.

159. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa att alla pelare i rättsstatsrapporten får lika uppmärksamhet när den utfärdar rekommendationer, i syfte att ta itu med ihållande och väldokumenterade utmaningar och skydda strukturella aspekter som är avgörande för att de demokratiska systemen ska fungera väl, inbegripet det medborgerliga utrymmet och de grundläggande rättigheterna.

160. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att de farhågor som identifierats i rättsstatsrapporten konsekvent omsätts i rekommendationer. Parlamentet uppmanar dessutom kommissionen att se till att liknande frågor behandlas på samma sätt i alla

medlemsstater, så att ingen medlemsstat med jämförbara eller allvarligare brister lämnas utan lämpliga rekommendationer.

161. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stärka uppföljningsmekanismen för rekommendationer som inte har genomförts genom att införa mätbara riktmärken, eftersom 93 % av rekommendationerna är upprepningar från tidigare år och endast 6 % genomfördes fullt ut 2025.[79] Parlamentet efterlyser en förstärkt användning av alla tillgängliga verkställighetsverktyg, där så är lämpligt, inbegripet överträdelseförfaranden och budgetvillkor, i enlighet med budgetförordningen, förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatsprincipen och förordningen om gemensamma bestämmelser. Parlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt använda sig av påskyndade förfaranden och ansökningar om interimistiska åtgärder inför EU-domstolen i överträdelseärenden, samt att vidta åtgärder när EU-domstolens domar inte genomförs. Parlamentet noterar med oro att endast två medlemsstater i den senaste rapporten har fått en ytterligare rekommendation jämfört med föregående rapporteringscykel, trots att situationen för rättsstaten i flera medlemsstater motiverar akuta åtgärder och i andra medlemsstater kräver att rekommendationerna genomförs skyndsamt.

162. Europaparlamentet beklagar att Ungern konsekvent har underlåtit att följa kommissionens rekommendationer och att sex rekommendationer fortfarande inte har åtgärdats alls sedan 2022.

163. Europaparlamentet betonar att den politik som beskrivs i kommissionens meddelande från 2022 om verkställande av unionsrätten, där det klargörs att överträdelseförfaranden inte är avsedda att fungera som mekanismer för att bevilja gottgörelse i enskilda fall, begränsar tillgången till effektiva rättsmedel i situationer där medlemsstaterna ständigt eller systematiskt underlåter att följa unionsrätten, inbegripet EU-domstolens domar. Parlamentet uppmanar kommissionen att årligen rapportera om tillämpningen av och ändamålsenligheten hos de instrument som finns tillgängliga för att hantera överträdelser av rättsstatens principer i medlemsstaterna. Parlamentet påminner om det yttrande som generaladvokat Ćapeta nyligen lade fram i mål C-769/22, där det bekräftas att artikel 2 i EU-fördraget kan fungera som en separat rättslig grund för överträdelseförfaranden i fall där åsidosättande av ett värde är grundorsaken till andra överträdelser av unionsrätten. Parlamentet understryker att den kommande domen i detta mål kan vara en viktig möjlighet som kommissionen bör utnyttja för att vidta mer systematiska och kraftfulla överträdelseåtgärder, med förbehåll för EU-domstolens slutliga avgörande.

---

79 Civil Liberties Union for Europe, *European Commission’s Rule of Law Report 2025 – Gap Analysis*.

164. Europaparlamentet betonar att utfärdandet av rättsstatsrapporten inte är tillräckligt för att stärka de värden som fastslås i artikel 2 i EU-fördraget, men att rapporten bör leda till konkreta åtgärder. Parlamentet betonar att slutsatserna i den årliga rättsstatsrapporten bör följas upp systematiskt, där så är lämpligt, genom användning av tillgängliga verkställighetsinstrument, i linje med kommissionens befogenheter. Parlamentet efterlyser en transparent övervakning av medlemsstaternas efterlevnad av EU-domstolens domar och, i förekommande fall, Europadomstolens domar, bland annat genom att ta hänsyn till fall av ihållande bristande efterlevnad vid tillämpningen av sådana instrument.

165. Europaparlamentet anser att rättsstatsrapportens riktmärken även bör omfatta oberoende och effektivt funktionssätt hos centrala oberoende myndigheter och tillsynsmyndigheter. Parlamentet betonar att dessa myndigheter bör säkerställa transparenta, öppna och meritbaserade förfaranden för utnämningar och entlediganden av sina ledare.

166. Europaparlamentet påminner om kommissionens meddelanden av den 3 april 2019 *Att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom unionen – Läget idag och vägar framåt* och av den 7 augusti 2019 *Att stärka rättsstatsprincipen inom unionen – En åtgärdsplan*. Parlamentet efterlyser en uppdatering av dem för att återspegla de nuvarande utmaningarna och säkerställa ett fullständigt genomförande.

167. Europaparlamentet understryker behovet av att bedöma personal- och kapacitetskraven, med tanke på kravet på en mer proaktiv övervakning av rättsstatsprincipen. Parlamentet betonar vikten av samordning mellan de berörda behöriga generaldirektoraten inom kommissionen.

Övergripande rekommendationer

168. Europaparlamentet anser att den interinstitutionella dialogen och det interinstitutionella samarbetet om rättsstaten bör stärkas på unionsnivå. Parlamentet beklagar att kommissionen och rådet hittills har avvisat parlamentets erbjudande om att ingå ett interinstitutionellt avtal om demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter. Parlamentet bekräftar på nytt sin vilja att återuppta samtalen om detta avtal och framhåller mervärdet av en strukturerad och förutsägbar ram. Parlamentet understryker att argumentet att ett sådant avtal skulle vara alltför rigitt inte kan rättfärdiga passivitet. Parlamentet efterlyser pragmatiska lösningar för att redan nu förbättra samarbetet. Parlamentet uppmanar rådet att göra dialogen om rättsstaten mer inkluderande genom att bjuda in representanter för andra institutioner, såsom Venedigkommissionen och parlamentet. Parlamentet understryker att institutionerna måste tillämpa den utökade EU-verktygslådan på

ett sammanhängande och konsekvent sätt för att den ska vara ändamålsenlig.

169. Europaparlamentet föreslår att EU-institutionerna, fram till dess att en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter har inrättats genom ett interinstitutionellt avtal, vidareutvecklar samarbetsmekanismerna i detta avseende genom att införa en årlig rättsstatscykel som är strukturerad i olika faser, förbättrar kontinuiteten, samordningen och effekterna för institutionerna och är utformad på ett sätt som gör det möjligt att gradvis utvidga den till att omfatta alla de värden som fastslås i artikel 2 i EU-fördraget, vilket säkerställer en övergripande och enhetlig strategi för deras skydd.

170. Europaparlamentet påminner om att rekommendationerna bör stå i proportion till de utmaningar som identifierats, vara tillräckligt specifika för att möjliggöra konkret och genomförbar uppföljning från medlemsstaternas sida och systematiskt bedömas i efterföljande utgåvor. Parlamentet efterlyser en mer balanserad, transparent och trovärdig strategi för att säkerställa likabehandling och effektiv uppföljning. Parlamentet understryker att en mer konsekvent tillämpning av kommissionens metod, särskilt genom att markera rekommendationer som förblir olösta under flera cykler, skulle öka övervakningsramens transparens, noggrannhet och trovärdighet.

171. Europaparlamentet betonar att man i framtiden bör ägna särskild uppmärksamhet åt de medlemsstater där kommissionen har konstaterat allvarliga och systematiska överträdelser och uppmanar kommissionen att tydligt skilja ut sådana fall i sina rekommendationer.

172. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att utvidga rapportens omfattning till att behandla alla aspekter av artikel 2 i EU-fördraget.

173. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att i sina framtida rättsstatsrapporter inkludera en pelare om det civila samhället och en pelare om bekämpning av alla former av hat och diskriminering, i enlighet med artikel 21 i stadgan.

174. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i sina framtida rättsstatsrapporter i pelaren för mediefrihet inkludera skydd av den akademiska och konstnärliga friheten och åtgärder för att bekämpa desinformation på onlineplattformar från inhemska eller externa aktörer. Parlamentet uppmanar dessutom kommissionen att inkludera registrering och övervakning av hatbrott i pelaren för rättssystem.

175. Europaparlamentet upprepar sitt krav på bredare indikatorer, såsom grundläggande rättigheter, jämställdhet, skydd av minoriteter och utsatta grupper samt respekt för internationell rätt.

176. Europaparlamentet påminner om att skyddet av minoriteter ingår i Köpenhamnskriterierna för anslutning. Parlamentet understryker bristen på rättsliga garantier på unionsnivå för att säkerställa att medlemsstaterna uppfyller de åtaganden som gjorts under anslutningsprocessen när det gäller skyddet av minoriteter.

177. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inom pelaren för kontroller och motvikter och i landskapitlen säkerställa en mer konsekvent och heltäckande bedömning av valintegriteten, som omfattar den rättsliga och institutionella ramen, dess praktiska genomförande och de största riskerna. Parlamentet betonar behovet av att granska korruption, missbruk av statliga resurser och valmanipulation. Parlamentet efterlyser ett systematiskt samarbete med Venedigkommissionen, OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter och andra relevanta internationella organ och begär att deras rekommendationer vederbörligen återspeglas i bedömningarna och de landsspecifika rekommendationerna i rättsstatsrapporterna.

178. Europaparlamentet noterar att Venedigkommissionens uppdaterade checklista för rättsstatlighet erkänner att AI och digital teknik kan öka effektiviteten och tillgängligheten i den offentliga förvaltningen och rättssystemen. Parlamentet betonar samtidigt att offentliga myndigheters användning av dem kan utgöra betydande risker för rättssäkerheten, likhet inför lagen, transparensen och ett effektivt rättsligt skydd, i avsaknad av en tydlig rättslig grund, mänsklig tillsyn och robusta skyddsåtgärder. Parlamentet uppmanar kommissionen att ta itu med dessa risker och säkerställa att AI-system införs i full överensstämmelse med rättsstatskraven, inbegripet transparens, ansvarsskyldighet, icke-diskriminering, proportionalitet och effektiva rättsmedel.

179. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inleda en strukturerad dialog och ett brett samråd med det civila samhället och oberoende tillsynsorgan och institutioner som är verksamma på områdena demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, när den utarbetar rättsstatsrapporten.

180. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att när så är möjligt genomföra besök på plats i medlemsstaterna snarare än virtuella besök, eftersom besök på plats skulle kunna ge en mer fullständig bild av den lokala situationen och sammanhanget.

181. Europaparlamentet framhåller den viktiga roll som lokala och regionala myndigheter spelar för en fungerande demokrati som en del av systemet med kontroller och motvikter som ligger till grund för rättsstaten. Parlamentet konstaterar att lokala och regionala myndigheter står i frontlinjen och direkt konfronteras med utmaningar som kan påverka rättsstaten och möjligheten att genomdriva grundläggande rättigheter. Parlamentet betonar vikten

av att förhindra otillbörlig inblandning i lokala och regionala myndigheter och av att skydda deras autonomi, som skyddas enligt artikel 4.2 och artikel 5.3 i EU-fördraget, där regionalt och lokalt självstyre erkänns som en del av medlemsstaternas konstitutionella identitet, och artikel 41 i stadgan, när det gäller rätten till god förvaltning.

182. Europaparlamentet anser bestämt att EU-institutionerna måste fullgöra sina skyldigheter när det gäller rättsstatsprincipen, och understryker att det är av avgörande betydelse att en bedömning görs av EU-institutionernas respekt för de värden som fastslås i artikel 2 i EU-fördraget, inbegripet unionens interna samstämdhet när det gäller att upprätthålla dessa värden i all sin politik och alla sina yttre åtgärder, för att skydda EU:s trovärdighet och legitimitet. Parlamentet anser att EU-institutionerna måste föregå med gott exempel när det gäller att upprätthålla högsta möjliga rättsstatsnormer. Parlamentet kritiserar att kommissionens rättsstatsrapport 2025 fortfarande inte omfattar statusen för rättsstatens principer inom EU-institutionerna. Parlamentet begär att ett särskilt kapitel om EU:s efterlevnad av rättsstatsnormerna, baserat på en oberoende granskningsmekanism, ska ingå i framtida rättsstatsrapporter.

183. Europaparlamentet uppmanar rådet att göra sin rättsstatsdialog, artikel 7-processen och tillämpningen av villkorlighetsförordningen fullständigt transparenta, interaktiva och resultatinriktade, bland annat genom att utfärda detaljerade slutsatser och ge återkoppling om kommissionens och parlamentets slutsatser. Parlamentet beklagar djupt rådets oförmåga att göra meningsfulla framsteg i det pågående förfarandet enligt artikel 7.1 i EU-fördraget och anser att ytterligare dröjsmål med åtgärder från rådets sida skulle innebära att rådet självt bryter mot rättsstatsprincipen.

184. Europaparlamentet uppmanar rådet med kraft att se till att utfrågningarna enligt artikel 7.1 i EU-fördraget äger rum minst en gång per ordförandeskap. Parlamentet betonar dock att detta minimikrav inte ska tolkas som ett tak och att sådana utfrågningar inte heller bör reduceras till en ren avbockningsövning som gör det möjligt för ett ordförandeskap att avhända sig sitt ansvar genom att hålla ett enda formellt möte utan att eftersträva en meningsfull uppföljning. Parlamentet uppmanar rådet att offentliggöra omfattande protokoll efter varje utfrågning och tillhandahålla konkreta rekommendationer och tidsfrister för deras genomförande. Parlamentet vidhåller att det bör involveras fullt ut i alla förfaranden som rör artikel 7 i EU-fördraget. Parlamentet understryker att rådet, även om enhällighet inte uppnås, inte är hindrat från att gå vidare med förfarandet, särskilt genom att anta konkreta rekommendationer riktade till den berörda medlemsstaten, i synnerhet Ungern, och betonar att processen inte bör reduceras till

periodiska utfrågningar utan någon substantiell uppföljning eller konkreta resultat.

185. Europaparlamentet står fast vid slutsatserna och rekommendationerna i sin resolution av den 25 november 2025 om förslaget till rådets beslut om att enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden. Parlamentet noterar att kommissionen har inlett ett överträdelseförfarande mot Ungern för underlåtenhet att följa flera bestämmelser i den europeiska mediefrihetsakten samt vissa krav enligt direktiven om audiovisuella medietjänster. Parlamentet understryker att generaladvokat Juliane Kokott i sitt förslag till avgörande i mål C-829/24, kommissionen/Ungern, ansåg att Ungern hade överträtt unionsrätten genom att anta lagstiftning om skydd av nationell suveränitet, vilket kan undergräva grundläggande unionsprinciper, särskilt när det gäller skydd mot utländsk politisk inblandning. Parlamentet understryker att generaladvokat Tamara Ćapeta i sitt förslag till avgörande i mål C-225/24, parlamentet/kommissionen, föreslog att domstolen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att häva innehållandet av EU-medel till Ungern, vilket väcker farhågor om efterlevnaden av rättsstatsvillkoret.

186. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stärka kopplingen mellan förebyggande och reaktiva instrument och att använda alla tillgängliga verktyg för att ta itu med rättsstatsbrister, inbegripet överträdelseförfaranden, artikel 7 i EU-fördraget, den generella villkorlighetsordningen och nödvändiga villkor avseende stadgan.

187. Europaparlamentet välkomnar den uppdaterade checklista för rättsstaten som antagits av Venedigkommissionen och uppmanar kommissionen och rådet att fullt ut integrera den i sina beslutsprocesser. Parlamentet uppmanar kommissionen att undersöka möjligheten att fördjupa samarbetet med Europarådet för att främja Europarådets och EU:s regelverk för rättsstaten tillsammans med och inom medlemsstaterna vad gäller alla fyra kapitel i den årliga rättsstatsrapporten.

188. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att säkerställa fullständig samstämdhet och konsekvens mellan alla instrument för rättsstatsrapportering, inbegripet den årliga rättsstatsrapporten, utvidgningsrapporterna och de landsspecifika rekommendationerna inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Parlamentet betonar behovet av en enhetlig metod och nära samordning mellan generaldirektoraten.

189. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att främja en rättsstatskultur genom informationskampanjer, utåtriktade initiativ och medborgarutbildningsprogram om demokrati, rättsstaten och grundläggande rättigheter. Parlamentet understryker den potentiella

inverkan av felaktig information och desinformation på demokratins funktion och skyddet av de grundläggande rättigheterna. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att utveckla och genomföra omfattande medborgarutbildningsprogram som bland medborgare i alla åldrar främjar förståelsen av demokratiska institutioner, rättsstaten och grundläggande rättigheter.

190. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att undersöka huruvida alla rapporter som rör rättsstatens principer eller de grundläggande rättigheterna, såsom årsrapporterna om efterlevnaden av stadgan eller rapporten från FRA, skulle kunna offentliggöras vid ungefär samma tidpunkt, för att möjliggöra en debatt om dessa frågor samtidigt. Parlamentet upprepar att det behövs en liknande insats när det gäller demokrati. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att säkerställa en bred spridning av sina slutsatser i alla medlemsstater.

Årlig rättsstatscykel

191. Europaparlamentet betonar att EU har utvecklat en omfattande uppsättning instrument för att skydda rättsstaten. Parlamentet insisterar på att större komplementaritet mellan alla EU-institutioners arbete och ökad ansvarsskyldighet för genomförandet av dessa instrument är avgörande. Parlamentet understryker att upprepade hänvisningar till behovet av nya verktyg eller ytterligare förfarandemässiga inslag inte får tjäna som förevändning för passivitet eller som en avledande manöver från att fullt ut utnyttja de instrument som redan finns tillgängliga. Parlamentet betonar att trovärdigheten för unionens rättsstatsram inte hänger på att mekanismerna blir fler, utan på den politiska viljan och den operativa förmågan att till fullo utnyttja de befintliga mekanismerna och på EU-institutionernas fullständiga efterlevnad och upprätthållande av rättsstatens principer i sin egen verksamhet.

192. Europaparlamentet konstaterar att förslaget om en integrerad årlig rättsstatscykel, som kommissionens ordförande nämnde i 2025 års tal om tillståndet i unionen, och förstärkningen av kopplingen mellan budgetverktyg och rättsstatsprincipen i kommissionens fleråriga budgetram 2028–2034 är inslag som är anpassade till parlamentets egna förslag och förenliga med behovet av att göra framsteg med ett effektivt och konsekvent genomförande av alla befintliga instrument och stärkandet av samarbetet mellan EU-institutionerna.

193. Europaparlamentet uppmuntrar en rad förbättringar, på grundval av kommissionens rättsstatsrapport, för att förbättra kontinuiteten, samordningen och effekterna av den årliga rättsstatscykeln, närmare bestämt att

    a) fastställa ett specifikt datum för det årliga offentliggörandet av kommissionens rättsstatsrapport, helst i juni, i syfte att

säkerställa större förutsägbarhet och möjliggöra en effektiv planering av både kommissionens och berörda parters arbete, samtidigt som en lämplig övergångsperiod föreskrivs för att inte störa den befintliga interna tidsplanen för cykeln och för att säkerställa att tillräckligt med tid och resurser bevaras,

b) i rättsstatsanalysen, såväl det allmänna meddelandet som de landsspecifika bedömningarna, införliva hänvisningar till internationellt erkända indikatorer och jämförbara auktoritativa källor som möjliggör en mer kvantitativ och datadriven utvärdering och bidrar till större transparens, jämförbarhet och metodologisk konsekvens när det gäller alla EU:s instrument för övervakning av rättsstatsprincipen,

c) beakta resultattavlan för rättskipningen i EU som relevant källa till jämförande uppgifter,

d) värna opartiskheten i kommissionens bedömning och efterföljande åtgärder när man tar itu med rättsstatsfrågor i medlemsstaterna, säkerställa en opartisk bedömningsprocess inom kommissionen som involverar det berörda generaldirektoratet i utarbetandet av rapporten och stärka kommissionens samarbete med EU-organ och internationella organ för att göra det möjligt för kommissionen att bedöma efterlevnaden och upprätthållandet av rättsstatens principer inom EU-institutionerna själva,

e) säkerställa att rekommendationerna är tydligt och precist formulerade,

f) förtydliga den metod som styr utformningen av rekommendationerna,

g) skilja rekommendationer som rör allvarliga problem och problem på systemnivå från övriga iakttagelser och på så sätt lyfta fram de situationer där det finns en potentiell risk för allvarliga och systematiska åsidosättanden av rättsstatens principer,

h) koppla rekommendationer som identifierats som allvarliga och systemrelaterade till frigörandet av medel, där utbetalningen är beroende av påvisbara framsteg som verifieras genom lämpliga övervakningsmekanismer, och tydligt identifiera rekommendationer som påverkar EU:s ekonomiska intressen och vederbörligen övervaka dessa enligt villkorlighetsförordningen och andra budgetverktyg,

i) inte bara bedöma i vilken utsträckning tidigare rekommendationer har genomförts utan också, vid behov, utfärda nya rekommendationer, samt inte begränsa utvärderingen till att endast mäta framstegen i förhållande till

det föregående rapporteringsåret, utan i stället tillhandahålla en utvärdering som återspeglar den övergripande utvecklingen sedan den ursprungliga rekommendationen offentliggjordes, för att ge en tydlig utgångspunkt för genomförandet,

j) i varje landskapitel i rättsstatsrapporten inkludera ett särskilt avsnitt om genomförandet av domar från både EU-domstolen och Europadomstolen,

k) i analysen inkludera ett särskilt avsnitt om införlivande och genomförande av EU-lagstiftning som rör skyddet av rättsstaten.

194. Europaparlamentet betonar att det vid en senare tidpunkt i cykeln fullt ut måste utöva sina befogenheter och privilegier enligt fördragen genom sin resolution som svar på kommissionens rättsstatsrapport, som skulle kunna bidra med ett konkret mervärde, och föreslår i detta syfte att man när det gäller parlamentets resolution

a) antar den senast i mars för att säkerställa att dess synpunkter vederbörligen kan beaktas,

b) i större utsträckning utnyttjar befintliga strukturer, särskilt gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, för att anordna utfrågningar och undersökningsuppdrag baserade på de frågor som kommissionen har identifierat, vilket sedan skulle kunna bidra till utarbetandet av kommissionens rapport,

c) sammanställer de mest relevanta resultaten från kommissionens rapport, övervakningsgruppens övervakningsverksamhet, rådets årliga dialoger och bidrag från civilsamhällesorganisationer,

d) lyfter fram bästa praxis som identifierats under det årliga interparlamentariska utskottssammanträdet om rättsstaten, i syfte att stödja medlemsstaterna i genomförandet av specifika rekommendationer,

e) bedömer genomförandet av kommissionens tidigare årliga rekommendationer under flera på varandra följande år och identifierar trender och positiv eller negativ utveckling,

f) inkluderar en fördjupad analys av alla länder för vilka ett förfarande enligt artikel 7 har inletts eller för vilka allvarliga och systemrelaterade rättsstatsproblem har identifierats i kommissionens rapportering.

195. Europaparlamentet begär att kommissionen i slutfasen av cykeln, utöver den årliga rättsstatsrapporten som läggs fram vid plenarsammanträdet i juni, vid en annan tidpunkt tillhandahåller en strukturerad uppföljning av hur parlamentets resolution och

rekommendationer har beaktats. Parlamentet efterlyser dessutom en särskild diskussion med utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor om denna uppföljning.

196. Europaparlamentet begär att rådet tar vederbörlig hänsyn till slutsatserna och rekommendationerna i kommissionens rättsstatsrapport och parlamentets resolution som antas som svar på denna. Parlamentet betonar att dessa slutsatser och rekommendationer vederbörligen bör återspeglas i rådets överläggningar och uppföljningsåtgärder och systematiskt integreras i dess bedömning av pågående förfaranden enligt artikel 7 i EU-fördraget.

°

° °

197. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.